

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**Κείμενα
Νεοελληνικής
Λογοτεχνίας**

Γ΄ ΤΕΥΧΟΣ

Γ΄ ΤΑΞΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

2ος τόμος

**ΚΕΙΜΕΝΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

**Τεύχος Γ΄
(1945- 2000)**

Γ΄ ΤΑΞΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

2ος τόμος

**Υπεύθυνος για το Παιδαγωγικό
Ινστιτούτο : Κώστας Μπαλάσκας,
Σύμβουλος Π.Ι.**

**Επιμέλεια έκδοσης
Πολυτίμη Γκέκα**

**Επιμέλεια εξωφύλλου:
Βάσω Αβραμοπούλου**

**Εικόνα εξωφύλλου: Θεόφρ.
Τριανταφυλλίδης (1881-1955)
Δυο παιδιά στην παραλία (1919)
Εθνική Πινακοθήκη**

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

**Ομάδα Εργασίας Ινστιτούτου
Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Αμαλία Χατζηνικολάου

Επιμέλεια: Μαρία Παλάσκα

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**ΚΕΙΜΕΝΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

**Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ
Δ. ΚΑΡΒΕΛΗΣ
Χ. ΜΗΛΙΩΝΗΣ
Κ. ΜΠΑΛΑΣΚΑΣ
Γ. ΠΑΓΑΝΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ**

Σταύρος Βαβούρης

Γ'

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή
Ορφέας κατερχόμενος (1971).

Όπως ανέβαινες, ανέβαινε μαζί
σου
κι ένα απ' τα πανάκριβα στερνά
μου ποιήματα.
Όσο πλησίαζες
γινόταν ευκρινέστερη η δομή του
Μπορούσα να το φανταστώ
σχεδόν τελειωμένο
μπορούσα
να πάρω ένα μολύβι να το
γράψω.
Η ανάπτυξή του αναστελλόταν

μοναχά
απ' την παρεμβολή περαστικών
τυχαίων.
Δεν έπρεπε να σταματήσεις
μακριά
απ' το σημείο που 'στεκα,
δεν έπρεπε να στρίψεις ξαφνικά
σε μια απ' τις παρόδους της
λεωφόρου που ανηφόριζες
—Θε μου— δεν έπρεπε έτσι να
χαθείς
πριν προφτάσω να διαβάσω το
πιο καίριο:
Ό,τι είχαν να προσθέσουνε τα
μάτια σου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ο ποιητής κοιτάζοντας ένα πρόσωπο που βάδιζε στο δρόμο νιώθει ξαφνικά συναισθηματική ένταση που σταδιακά

μεταβάλλεται σε ποίημα. Η ανάπτυξη του ποιήματος παρακολουθεί την κίνηση του προσώπου που εντυπωσίασε τον ποιητή. Να επισημάνετε αυτή την παράλληλη πορεία μέσα στο ποίημα.

2. Σε ποιο σημείο κορυφώνεται το ποίημα;

Σταύρος Βαβούρης

Γεννήθηκε το 1925 στην Αθήνα, όπου σπούδασε Φιλολογία. Υπηρέτησε στη Μέση Εκπαίδευση. Έργα: Ποίηση: Εδώ φαντάσου καλπασμούς και κύματα, (1952)· Τρία ποιήματα, (1953)· Σημειώσεις για έναν άνθρωπο που πέθανε. (1956)· Πικρά χείλη δίχως γεύση παραδοχής, (1959)· Ξηρά ποιήματα – Στη διακεκαυμένη, (1963)· Οι Ατρείδες της Φωτιάς και της

Σιωπής, (1964)· Ορφέας
κατερχόμενος, (1971). Επιλογή
από το έργο του: Delecta,
(1971) και Ποιήματα, (1977)·
Στον αστερισμό των εγκλίσεων
και των χρόνων του ρήματος
«έρχομαι», (1980)· Πού πήγε, ως
πού πήγε αυτό το ποίημα (1040-
1993); (1995) (Κρατικό Βραβείο
Ποίησης). Πεζά: Εν ερημίας και
σκολαιάς, (1965)· Προτάσεις για
την ποίηση του Αθω Δημουλά
(1966).

Φύδαγε...

Φύδαγε

μή έφερμε στα φύλλα πανικού
σαν άνι' αέρας

Έρποντας να πηγαίαν μες στο γούσουπο
χιλιάδες φίδια κάτω από τα κόρλα.

Άκαστος τ' αλοκίνητο

και μου άνωχώς χωρίς μιλιέ'λό χέρι

Τι φέρνει άνιός ο άνεμός ;

Τι φέρνει λό' φθινόπωρο, τι φέρνει ;

Τάκης Καρβέλης

1

[Έρθε και πάλι σήμερα]

ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΑ είναι άτιτλα και αριθμημένα. Περιλαμβάνονται στην ποιητική συλλογή *Δεν είναι ο περσινός καιρός* (1988) και ειδικότερα στην ομότιτλη ενότητα. Όπως διαπιστώνετε, ο τίτλος της συλλογής παραπέμπει σε στίχο δημοτικού τραγουδιού.

Έρθε και πάλι σήμερα — θα 'ταν
καλύτερα να
πω την έφερα — την ώρα που 'πινα
καφέ και κάπνιζα
τσιγάρο. Τώρα καπνίζεις, μου 'πε,
και πήγε

να καθίσει στη συνηθισμένη θέση.
Μητέρα, θέλησα
να πω, δεν είναι ο περσινός καιρός.
Κάθε φορά που
πάω να τραγουδήσω κουρδίζω κι
από λίγο νυσταγμένο χρόνο.
Κουβάρι οι λέξεις και μες στα
τεντωμένα νεύρα
άφηναν οι αισθήσεις τα παράσιτα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Και τα δύο ποιήματα, με κάποιες βέβαια διαφοροποιήσεις, κινούνται μεταξύ παρόντος και παρελθόντος. Στηριζόμενοι σ' αυτή τη βασική διαπίστωση, προσπαθήστε να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Τι υποδηλώνει η αρχική φράση του ποιήματος «Ήρθε και πάλι σήμερα» και ως προς τι τροποποιείται με την

- παρενθετική «θα 'ταν καλύτερα να πω την έφερα»;
2. Τι υποδηλώνουν α) η τοποθέτηση της ανακαλούμενης μητέρας «στη συνηθισμένη θέση» β) η προσθήκη κάποιων λεπτομερειών αυτής της συνάντησης και γ) η παρατήρηση της μητέρας;
3. Σε ποια ψυχική κατάστασή του ανταποκρίνονται οι αντιδράσεις του ποιητή; Ειδικότερα: α) Η πρώτη αντίδρασή του στην παρατήρηση της μητέρας του λέγοντας «Μητέρα, θέλησα να πω»; β) Η συνέχεια των (ενδόμυχων) απαντήσεών του («Δεν είναι... χρόνο»);
4. Προσπαθήστε να συλλάβετε την ψυχική κατάστασή του μετά

**ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ («Κουβάρι...
παράσιτα»).**

2

[Κάθομαι εδώ και περιμένω...]

**Κάθομαι εδώ και περιμένω τι
περιμένω δεν
ξέρω. Το μόνο που ξέρω είναι
πως ένα ακόμη γλυκό
απόγευμα σουρώνει μες στο
σούρουπο. Τα ξύλα
τρίζουν κι η φωτιά με τα
τραυλίσματά της συνεχίζει
τι συνεχίζει. Ώρα να ξαναμπώ
στην παιδική μου
σήραγγα ενώ ένα φέγγος
μεσημεριάτικου μαΐστρου
θροΐζει στα μαλλιά. Ώρα ν'
ακούσω τη φωνή της
θείας Όλγας «τραγουδά, μαρέ**

Τάκη, τραγούδα».
Θεία Όλγα πώς να
τραγουδήσω που όλοι
κοιμούνται
και τα παράθυρα κλειστά,
διπλομανταλωμένα.
Άνθρωποι μιλούν κι άνθρωποι
δεν φαίνονται. Γέλια
παντού, φωνές, πατήματα κι
όμως τριγύρω σου μια
ακατάλυτη σιωπή, σαν όταν
πέφτει πυκνό χιόνι.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Το ποίημα διαστρωματώνεται σε τρία μέρη. Το πρώτο «Κάθομαι ...τι συνεχίζει» εντάσσεται σε ένα συγκεκριμένο χώρο και χρόνο

παροντικό, το δεύτερο «Ώρα... τραγούδι», εκφράζει την επιθυμία αναδρομής στο παιδικό παρελθόν, ενώ το τρίτο την αδυναμία επανάληψής του. Στηριζόμενοι στις ανωτέρω επισημάνσεις να επικεντρώσετε το ενδιαφέρον σας στα εξής:

- 1. α) Στο χώρο και το χρόνο του πρώτου μέρους.
β) Πώς, σε συνάρτηση με το συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, εκφράζεται η ψυχική κατάσταση του αφηγητή και τι την χαρακτηρίζει;**
- 2. Στην εξωτερίκευση της επιθυμίας του για αναδρομή στο παρελθόν: πώς εξωτερικεύεται αυτή και πώς συνδέεται με την προηγούμενη ψυχική του κατάσταση;**

3. Στην παρεμβολή της θείας Όλγας και την προτροπή της: σε ποια περιρρέουσα ατμόσφαιρα του παρελθόντος μάς μεταφέρει;
4. Στην απάντηση του αφηγητή: Πού, κατά τη γνώμη σας, οφείλεται η αδυναμία του να ξανατραγουδήσει καθώς και οι αντιφατικές εικόνες που περιγράφει.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

(και για τα δυο ποιήματα)

1. Και στα δύο ποιήματα το τραγούδι παρουσιάζεται σαν στοιχείο που είτε ενεργοποιεί ένα μέρος του παρελθόντος (πρώτο ποίημα) είτε βρίσκεται σε τραγική διάσταση μ' αυτό (δεύτερο ποίημα). Τι υποδηλώνουν όλα αυτά;

2. Να συσχετίσετε τα δύο ποιήματα με τον τίτλο της συλλογής.

**Τ ά κ η ς
Κ α ρ β έ λ η ς**

Γεννήθηκε στο Αιτωλικό το 1925. Σπούδασε νεοελληνική και κλασική φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή

του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εργάστηκε στη δημόσια Μέση Εκπαίδευση, από την οποία αποχώρησε (1984) με το βαθμό του Σχολικού Συμβούλου. Πήρε μέρος στην ομάδα εργασίας που επιμελήθηκε τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας όλων των τάξεων του Γυμνασίου και του

Λυκείου». Έργα: Ποίηση: Σήματα (1956), Κατάθεση (1966), Μετάβαση (1972), Γραφή παρανόμων(1977), Η μνήμη μισοφέγγαρο (1983), Δεν είναι ο περσινός καιρός (1988), Αλλαγή σκηνικού (1991), Τα ποιήματα της μικρής Ρεζεντά (1995). Κριτική: Η νεότερη ποίηση(1983), Δεύτερη ανάγνωση (α' τομ. 1984, β' τομ. 1991), Κωσταντίνος Χατζόπουλος, ο πρωτοπόρος –μονογραφία (1998) Μεταφράσεις: Ιωάννου Χρυσοστόμου Ομιλίες (1974), Λουκιανού Λούκιος ή όνος (1982). Κρατικό Βραβείο δοκιμίου - κριτικής.

Νίκος Καρούζος

Αγγίζοντας αυτή τη νεότητα...

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ στη συλλογή Ποιήματα, που εκδόθηκε το 1961, αλλά περιέχει κυρίως επιλογή ποιημάτων των συλλογών Η επιστροφή του Χριστού (1954), Νέες δοκιμές (1954), Σημείο (1955), Είκοσι ποιήματα (1955), Διάλογοι (1956). Οι συλλογές αυτές δεν επανεκδόθηκαν από τον ποιητή και στους τόμους των συγκεντρωτικών του εκδόσεων περιλαμβάνεται μόνον ως πρώτη η συλλογή Ποιήματα του 1961. Όπως θα προσέξετε διαβάζοντας το ποίημα, η γραφή του είναι

παρατακτική και ενίοτε ελλειπτική: οι εικόνες παρατίθενται συνήθως ασύνδετες, και σε ορισμένες περιπτώσεις, θέλοντας να κάμει δραστικότερο το λόγο του, ο ποιητής συνάπτει, κατά παράβαση των συντακτικών κανόνων, ουσιαστικά (λ.χ. προσμένουν/έρωτα θάνατο χαρτονόμισμα). Η ασύνδετη παράθεση των στίχων και των εικόνων και η απουσία σημείων στίξης, ιδίως του κόμματος, απαιτούν τη σωστή και προσεκτική ανάγνωση του ποιήματος.

**Περίμενα όλο το βράδυ με τα
μύρα
είχε πεθάνει μια γυναίκα
τα χαράματα**

**οι άνεργοι με τα φτυάρια
περίμεναν
στην πρωινή πλατεία του
ταχυδρομείου*
λίγο σκοτάδι έμενε ακόμη
και βασίλευεν η θαλπωρή που
δίνει
η μια καρδιά δυστυχισμένη με
την άλλη-**

**οι άνεργοι.... ταχυδρομείου: οι
άνεργοι εκείνη την περίοδο
πήγαιναν από το πρωί με τα
σύνεργα της δουλειάς τους,
ελπίζοντας να βρουν δουλειά·
«πλατεία του ταχυδρομείου»
αποκαλεί την πλατεία Κοτζιά των
Αθηνών, γιατί τότε το Μέγαρο
Μελά, που ανήκει σήμερα στην
Εθνική Τράπεζα, λειτουργούσε ως
Ταχυδρομείο.**

**της χαραυγής μικρά εστιατόρια*
φως αχνισμένο πάνω στους
υαλοπίνακες.
Η Αττική τη νέαν ημέρα ύφαινε
στα μάτια
πονούσαν μέσ' στους άδειους
δρόμους τα βήματα
ο βαθύς αυτός όρθρος.**

**της χαραυγής...εστιατόρια: στην
οδό Αθηνάς και τους γύρω
δρόμους υπήρχαν τότε πολλά
λαϊκά εστιατόρια που
λειτούργούσαν από πολύ πρωί.**

**Άλλοτε η χαρά ήτανε πιο βαθύ
ποτάμι
με κρύσταλλα μοναχικά στην
επιφάνεια
μ' ένα θεό κρυμμένο καθαρά
και δέντρα μόλις
καθρεφτισμένα*.
Βαθύ ποτάμι της ιαχής τώρα
βαδίζω**

**Άλλοτε.... καθρεφτισμένα:
εκείνο που τονίζεται με τους
κάπως σκοτεινούς αυτούς
στίχους είναι πως κάποτε
υπήρχε η χαρά.**

**στην οδό κι οι άνθρωποι δεν
έχουν λόγια
να μιλήσουν τι να πουν...
Κοντές ελληνίδες άτονες μητέρες
καθαρίστριες
πηγαίνουν στα σιωπηλά
οικήματα
με λίγη άμυνα ρουχισμού* στο
κρύο τόσο λίγη
δεν έχουν στα φτηνά φουστάνια
τους άνη.**

**με λίγη άμυνα ρουχισμού:
εννοεί πως είναι ελαφρά
ντυμένες.**

**Κι άλλες γυναίκες μάταια
προσμένουν
έρωτα θάνατο χαρτονόμισμα
είναι αργά η νύχτα στάθηκε
σκληρή*...**

Κι άλλες γυναίκες...σκληρή:
εννοεί τις γυναίκες που κάνουν
αγοραίο έρωτα· στο δεύτερο
στίχο συμφύρονται ασύνδετα
τρία ουσιαστικά, για να
συνθέσουν την εικόνα της
πληρωμής για έναν έρωτα που
δεν είναι έρωτας αλλά θάνατος
(ηθικός αλλά και του έρωτα).

**Δίνω το χαρτονόμισμα και
χάνομαι
φεύγω μακριά μη μου φωνάζεις
η ερημιά μου είναι άσπρη
βρομερή*.**

**Δίνω....βρομερή: σ' αυτόν τον
έρωτα υποκύπτει κι ο ποιητής
και από τα συναισθήματα που
του δημιουργεί δικαιολογούνται
οι αντιδράσεις του. Ας
προσέξουμε ότι αποδίδει στην
ερημιά του δύο επίθετα με
αντιφατικές ιδιότητες.**

**Κι άλλες γυναίκες πλένουν
τις θύρες όπου θάμπει ο
διάβολος
λίαν πρωί στη δούλεψη του
σκύβουν.
Η κόλαση λοιπόν είν' η πατρίδα
μας
αμάρτημα υψώνεται
ο μαύρος καπνός των
εργοστασίων***

**αμάρτημα.....εργοστασίων: σε
μια συνηθισμένη εικόνα της
Αθήνας (ο καπνός των
εργοστασίων) αποδίδει
συμβολικές προεκτάσεις και την
συνδυάζει με την άθλια πλευρά
της καθημερινής ζωής.**

ψηλά στο ξημέρωμα.
Κι όμως άλλοτε η χαρά ήτανε το
ποτάμι
Όχι εδώ στη ρημαγμένη γη μα
στους ουράνιους
κόσμους εκεί με τη μονάχη μου
ψυχή.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιος είναι ο χώρος και ο χρόνος του ποιήματος;
2. Ποιες —σε γενικές γραμμές— εικόνες της καθημερινής ζωής της πρωινής Αθήνας δίνει το ποίημα και πώς ο ποιητής αντιδρά συναισθηματικά σε αυτές;
3. Βασιζόμενοι στις απαντήσεις που δώσατε στις δύο πρώτες ερωτήσεις να παρακολουθήσετε τη διαδρομή των αντιδράσεων

του ποιητή. Στην προσπάθειά σας αυτή να λάβετε υπόψη σας το στίχο 'Άλλοτε η χαρά ήτανε πιο βαθύ ποτάμι και άλλους στίχους-κλειδιά, που αναδεικνύουν τον πόνο και τη θλίψη του ποιητή.

4. Το ποίημα γράφτηκε σε μια χρονική περίοδο που ο ποιητής ήταν σχετικά νέος. Ποιά στοιχεία του ποιήματος (περιεχόμενο, τίτλος) στηρίζουν αυτή την άποψη;

5. Τι τελικά βαραίνει την ψυχή του ποιητή για να καταλήξει στη διαπίστωση των τριών τελευταίων στίχων;

Νίκος Καρούζος

(1926-1990)

Γεννήθηκε στο
Ναύπλιο και
πέθανε στην
Αθήνα. Σπούδασε
Νομικά και
Πολιτικές
Επιστήμες. Έργα

του: Ποιητικά: Η
επιστροφή τον Χριστού (1954), Νέες
δοκιμές (1954), Σημείο (1955), Είκοσι
ποιήματα (1955), Διάλογοι (1956),
Ποιήματα (1961) (επιλογή ποιημάτων
των προηγούμενων συλλογών), Η
έλαφος των άστρων (1962), Ο
υπνόσακκος (1964), Πενθήματα
(1969), Λευκοπλάστης για Μικρές και
Μεγάλες Αντινομίες (1971),
Χορταριασμένα χάσματα (1974),
Απόγονος της νύχτας (1978),

Δυνατότητες και χρήση της ομιλίας (1979), Ο ζήλος του μη-σχετικού με παροράματα (1980), Μονολεκτισμοί και Ολιγόλεκτα (1980), Φαρέτριον (1981), Αναμνηστική λήθη (1982), Αντισεισμικός τάφος (1984), Συντήρηση ανελκυστήρων (1986), Νεολιθική νυχτωδία στην Κροστάνδη (1987), Ερυθρογράφος (1988), Ευρέσεις από κυανό κοβάλτιο(1991). Συγκεντρωτικές εκδόσεις: α) Ποιήματα (1979): Πενθήματα, Λευκοπλάστης κτλ. Χορταριασμένα χάσματα) β) Η πρώτη εποχή (1961-1964), εκδ. Εγνατία 1987, γ) Η δεύτερη εποχή (1969-1974), εκδ. Ερατώ 1988 και Τα ποιήματα τόμ. Α' (1961-1978) και τόμ. Β' (1979-1991), εκδ. Ίκαρος 1993 και 1994 αντίστοιχα. Άλλα βιβλία: Μεταφυσικές εντυπώσεις από τη ζωή ως το θέατρο (1966), Πεζά

**κείμενα (1997) κ.ά. Τιμήθηκε με
Κρατικό Βραβείο (1963 και 1972).**

Ο άγνωστος

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή Η οχιά και το φως (1960), και εκφράζει την πάλη που γίνεται ανάμεσα στο φαινομενικό και το βαθύτερο εαυτό μας.

Στα σκοτεινά έγκατά μας
κατοικεί κάποιος που το κλειδί
κρατάει της ύπαρξής μας,
χαμένος πάντα, μοναχός κι
ανεξιχνίαστος,
με μνήμη πιο παλιά απ' τον
κόσμο, φορτωμένος
με τις πληγές μας όλες και τις
τύψεις μας.
Θλιμμένος περιπαιχτικός ή και

χαρούμενος,
αόρατος μας κυβερνά·
δέχεται απ' έξω τον αντίχτυπο
και δίνει την απάντηση.
Τα παρελθόντα μάς θυμίζει
και τα μέλλοντα μας προμυνά.
Κάποτε, ωστόσο, μας αφήνει
ανυποψίαστους.
Κι εκεί που ανίδεοι σχεδιάζουμε
νέες εξορμήσεις,
εκείνος γέρνει πια κατάκοπος,
έχει νυστάξει
κι είν' έτοιμος ν' αποδημήσει,
αδιαφορώντας
για τα δικά μας τα εφήμερα
επίγεια σχέδια.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1. Ο τίτλος του ποιήματος αντιστοιχεί κυρίως στις δύο**

πρώτες στροφές· με βάση αυτές τις στροφές να επισημάνετε ποιος είναι ο άγνωστος που κατοικεί μέσα μας.

2. Σε ποιον άλλο εαυτό μας αντιπαρατίθεται ο άγνωστος του ποιήματος;

Κώστας Στεργιόπουλος

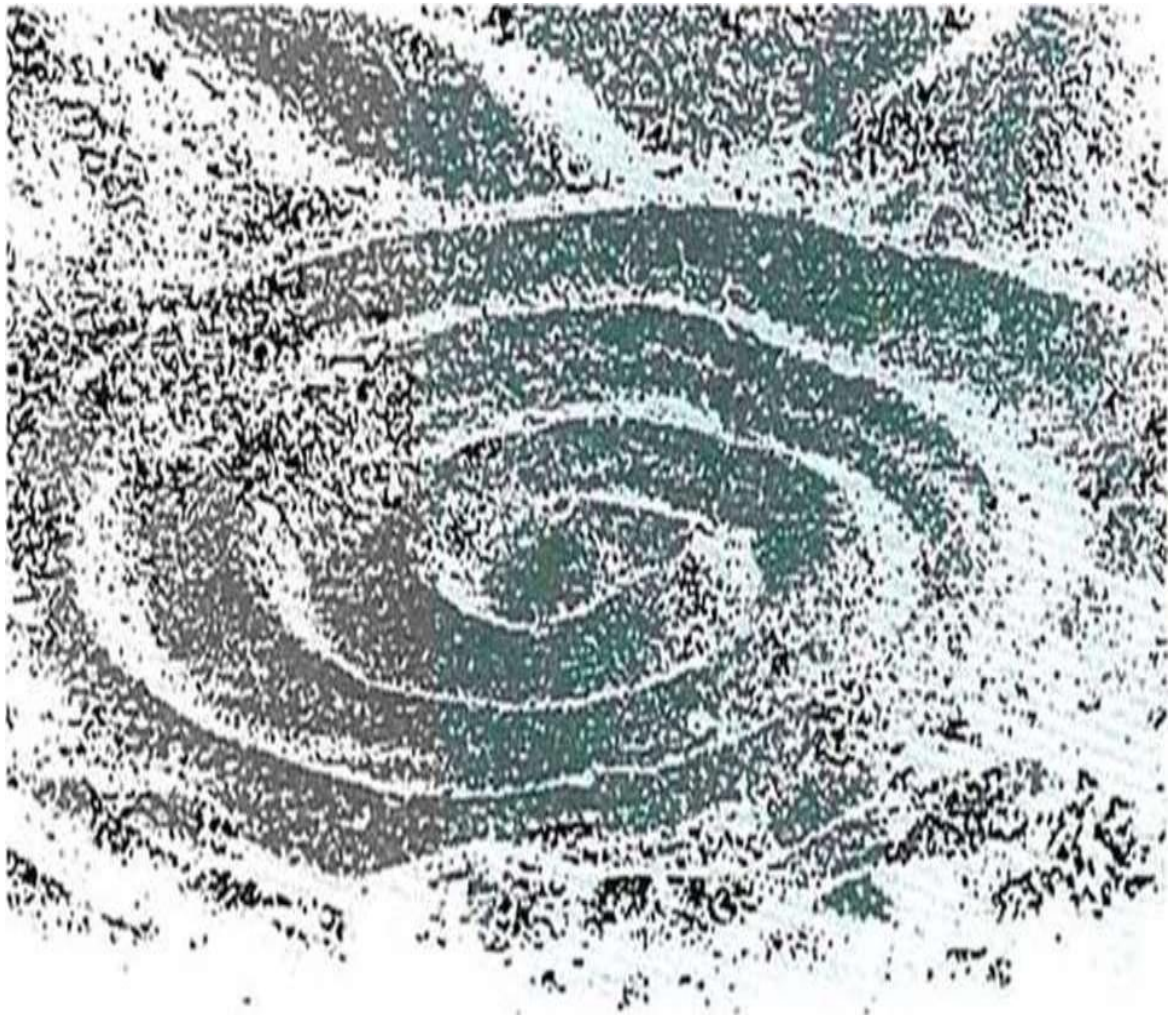
Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1926. Σπούδασε Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Δίδαξε ως καθηγητής σε σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης και ως λέκτωρ στην έδρα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το 1972 εξελέγη καθηγητής της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας του

Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.
Ασχολήθηκε με την πεζογραφία, την ποίηση και την κριτική. Οι καταβολές του ποιητικού του έργου βρίσκονται στο συμβολισμό των ποιητών του μεσοπολέμου, που αποτέλεσε και ιδιαίτερο αντικείμενο των κριτικών του μελετών. Το έργο του:

α) Πεζογραφία: Πρώτοι αποχωρισμοί, διηγήματα (1947), Η κλειστή ζωή, μυθιστόρημα (1952). β) Ποίηση: Τα τοπία του φεγγαριού (1955), Η σκιά και το φως (1960), Το χάραμα του μύθου(1963), Ο κίνδυνος (1965), Τα τοπία του ήλιου (1971), Έκλειψη (1974), Τα μισά του πλου (1979). γ) Κριτικά: Ο Τέλλος Άγρας και το πνεύμα της παρακμής (1962), Από το συμβολισμό στη «νέα ποίηση» (1967), Οι επιδράσεις στο έργο του Καρυωτάκη (1972) κ.ά.

Έχει τιμηθεί με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης το 1961, με το Κρατικό Βραβείο Κριτικής το 1974 και το Κρατικό Βραβείο Ποίησης το 1992.

ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Εγκώμιο [απόσπασμα]

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ(1957). Η ποιήτρια
αφιερώνει το ποίημα αυτό στη
μητέρα της που έχει πεθάνει,
θυμάται τις φροντίδες, τον αγώνα
που έκανε, δουλεύοντας ως
επιστάτρια, να τη σπουδάσει, τη
συμπαραστάσή της στις δύσκολες
στιγμές της ζωής στη φυλακή.

**Πάντοτε δείλιαζες να παίρνεις·
δισταχτική είχες την παλάμη και
στο δίκιο σου·**

και για την πληρωμή του
μεροκάματού σου
εχρώσταες χάρη.
Δε σε φελήσανε οι αγώνες μου.
Εσύ ήθελες να μείνεις πάντοτε
παράμερα, και, ταπεινή,
από τον ουρανό περίμενες
ανάπαυση.
Να 'σουν κοντά μου με το χαμηλό
τσεμπέρι, το δειλό περπάτημα
χωρίς ελπίδα
— ας μην περίμενες χαρά και
δικαιοσύνη.
Πάρε, για σένα τα 'φεραν τα ρόδα
και τ' αρώματα,
τα σπάνια, τ' ακριβά του κόσμου
εσέ ταιριάζουνε,
εργάτισσά μου αφρόντιστη κι
αστόλιστη.
Πάρε τα τα στεφάνια και τα
κρύσταλλα
με τα τριαντάφυλλα και με τις

δάφνες.
Για σε θα σκύβουνε στο μάρμαρο
οι τεχνίτες,
οι σμίλες θα ιστορούνε το μόχθο
σου,
μ' ανάγλυφα θα διηγούνται τα
πάθη σου,
η Τέχνη θα καταδεχτεί να υψώνει
αιώνια
κι άφθαρτη τη θύμησή σου.
Οι γενναίοι δοξαστήκανε κι οι
ήρωες,
όσοι κρατήσαν τη Ζωή και
φύλαξαν το Δίκιο.
Τώρα περνάς εσύ με το δειλό
περπάτημα, το κουρασμένο,
και μπαίνει η Ταπεινότη σου στο
Ηρώο.
Φόριε τα ρούχα της δουλειάς και
το τσεμπέρι,
βάστα και το ταγάρι σου με το
φαΐ της φυλακής

— με τούτα τα ιερά άμφια σε
θέλουμε να μπεις
στης αιωνιότητας τη δόξα!

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

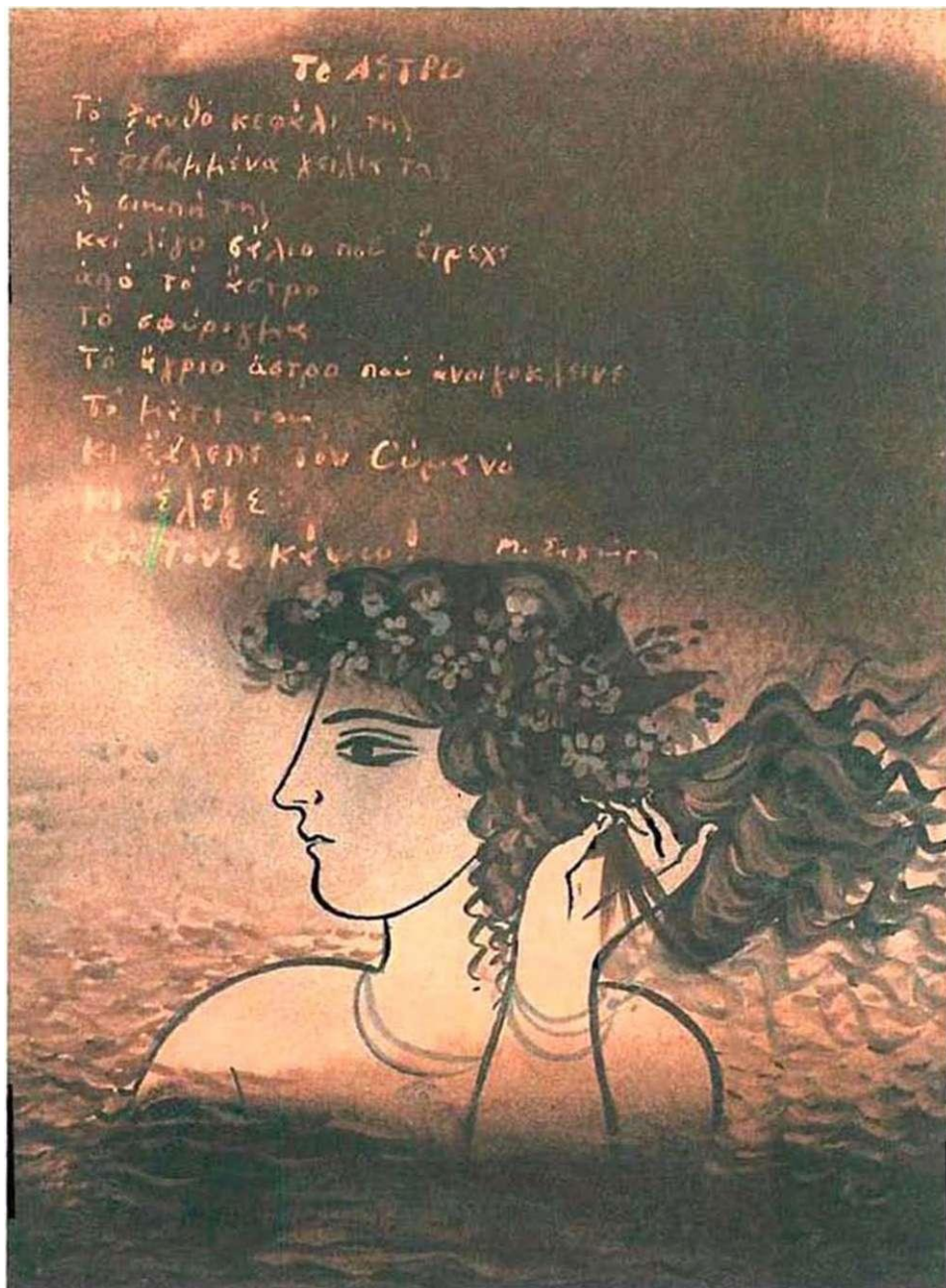
1. Με ποιους στίχους δίνει η ποιήτρια την εικόνα της μητέρας της; Τι άνθρωπο δείχνει η εικόνα αυτή;
2. Η ποιήτρια τοποθετεί ισάξια τη μητέρα της δίπλα στους γενναίους και τους ήρωες. Πώς δικαιολογείται αυτό;

Βικτωρία Θεοδώρου

Γεννήθηκε στα Χανιά της Κρήτης. Πέρασε δύσκολα παιδικά χρόνια. Σε ηλικία δεκαπέντε χρόνων

πήρε μέρος στην αντίσταση. Μετά την απελευθέρωση συνέχισε το Γυμνάσιο και μπήκε στη Σχολή Νοσοκόμων. Κατόπιν σπούδασε Φιλολογία. Έργα της: Ποιήματα (1957), Βορεινό προάστιο (1966), Ουρανία (1978) κ.ά. Η ποίησή της διακρίνεται για την απλότητα και την ειλικρίνεια του αισθήματος.

**Γιώργος Σταθόπουλος (γεν. 1944),
εικόνα για την ποίηση του Μίλτου
Σαχτούρη**

Θανάσης Κωσταβάρας

Κυριακάτικο γεύμα με καλεσμένους
στο ύπαιθρο

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ

στην ποιητική συλλογή Στο βάθος του χρώματος (1993), είναι αφηγηματικό. Ο αφηγητής του, παρά την αποστασιοποίησή του από τα δρώμενα, φαίνεται να συμμετέχει όχι μόνο ψυχικά αλλά και σωματικά. Όπως θα παρατηρήσετε, η ατμόσφαιρα του ποιήματος σταδιακά μεταβάλλεται. Ενώ λ.χ. ο πρώτος στίχος δίνει την εντύπωση ενός χαρούμενου γεύματος, ο τελευταίος αποτυπώνει τη γενική θλίψη των καλεσμένων.

Στρωμένα τραπέζια στη σειρά, με τη
λιακάδα, στον κήπο.
Άσπρα τραπεζομάντιλα, φαγητά και
κρασιά
και φρέσκα λουλούδια στα βάζα.
Και το γραμμόφωνο παίζοντας
αποσπάσματα από όπερες.
Ξαφνικά περνάει γρήγορα ένα
κοπάδι πουλιά.
Κι ένα μαύρο σάλεμα στον αέρα,
σαν προμήνυμα μπόρας.
Κι απ' το βάθος
φαίνεται να προβαίνει αργά
ο απρόσκλητος επισκέπτης.
Παράξενος άντρας, φορώντας
άσπρο κοστούμι ξεχειλωμένο
και το πρόσωπο αθέατο.
Κρυμμένο πίσω απ' τα φύλλα.
Μοιάζει πάντως κανένας να μην τον
γνωρίζει.
Ίσως μόνο ο πατέρας, που τον
κοιτάζει μ' ένα φόβο αόριστο.

**Εκείνος τον πλησιάζει και του
απλώνει το χέρι.
Σαν να του λέει κιόλα κάτι, σαν να
τον καλεί για έναν περίπατο.
Κι όπως, τελείως απρόθυμος, ο
πατέρας σηκώνεται
αρχίζουν να πέφτουν οι πρώτες
σταγόνες.
Όχι δυνατή όμως βροχή, μια σιγανή
ψιχάλα, περίπου αθόρυβη.
Παγερή σιωπή σφραγίζει τώρα τα
χείλη.
Από το γραμμόφωνο δεν ακούγεται
παρά το ξύσιμο της βελόνας.
Όλος ο κήπος μυρίζει βρεγμένο
χώμα, όλοι έχουν πια σηκωθεί.
Μερικοί ανοίγουν ομπρέλες.
Μια λύπη απλώνεται λίγο λίγο
πάνω σ' όλα τα πρόσωπα.**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Βασιζόμενοι στις γενικές επισημάνσεις του εισαγωγικού σημειώματος να επικεντρώσετε την προσοχή σας στα εξής κυρίως:

- 1. Σε ποιο χώρο γίνεται το γεύμα και ποια πρόσωπα συμμετέχουν σ' αυτό;**
- 2. Σε ποια από τα ανωτέρω πρόσωπα επικεντρώνεται το ενδιαφέρον του αφηγητή; Ποιος είναι ο απρόσκλητος επισκέπτης και γιατί, ενώ κανείς δεν τον γνωρίζει, ο πατέρας τον κοιτάζει με έναν αόριστο φόβο;**
- 3. Από τον πρώτο ως τον τελευταίο στίχο σταδιακά η ατμόσφαιρα (κυριολεκτικά και μεταφορικά) βαραίνει. Αφού καθορίσετε σε τι οφείλεται αυτό, να επισημάνετε τους στίχους, με τους οποίους υποδηλώνεται και**

**προοικονομείται η γενική
κατήφεια των καλεσμένων.**

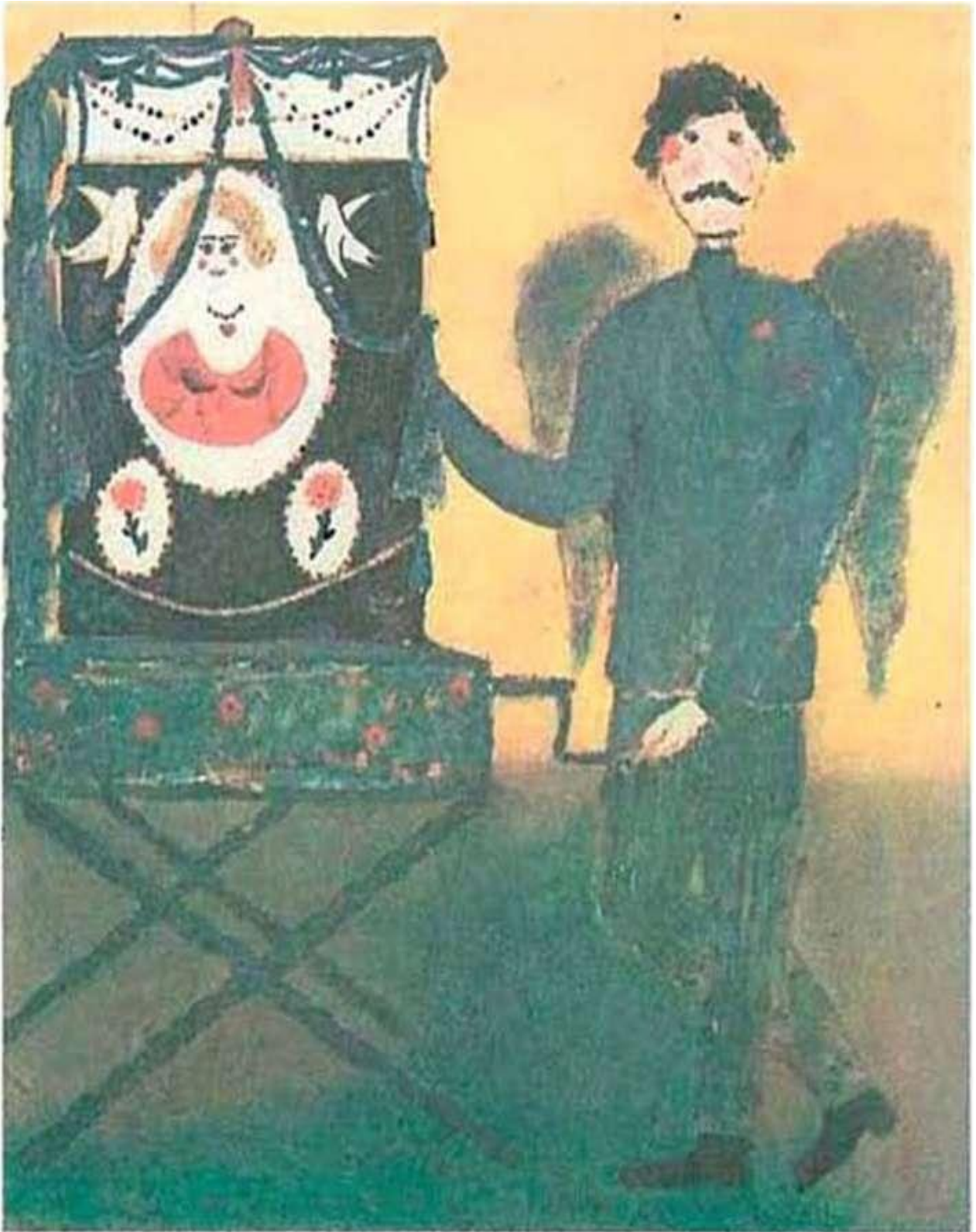
Θανάσης Κωσταβάρας

**Γεννήθηκε στην
Ανακασιά Βόλου το
1927. Σπούδασε
στην Οδοντιατρική
Σχολή του
Πανεπιστημίου
Αθηνών και**

**εργάζεται ως οδοντίατρος. Έργα
του: α) Ποίηση: Αναζήτηση (1956),
Αναβίωση (1957), Έξοδος (1957),
Κοντσέρτο (1958), Ρομείκη σουίτα
(1959), Ο γυρισμός (1963),**

Κατάθεση (1965), Συμπληρώματα (1970), Δώδεκα ερωτικά (1970), Ο μουγκός τραγουδιστής(1982· περιλαμβάνει επιλογή ποιημάτων από τις συλλογές Ο γυρισμός, Κατάθεση και Συμπληρώματα), Ιστορήματα (1985), Τα Ερωτικά (1986), Ο φόβος του ακροβάτη (1989), Κήποι στον παράδεισο (1990), Στο βάθος του χρώματος (1983), Το ημερολόγιο της αυριανής εξορίας (1995) β) Πεζογραφία: Το ρήγμα, (1966), Ο λάκκος (1973), γ) Θέατρο: Το Φαγκότο (1971), Τα ιερά και τα όσια(1983). Έχει τιμηθεί με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης το 1987.

**Ζωγραφικό έργο του Θανάση
Κωσταβάρα**

Λύντια Στεφάνου

Κατεδάφιση

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ **Οι λέξεις και τα πράγματα (1983).**

Κόσμος μπαινόβγαινε αδιάκοπα
στο σπίτι.
Κάποιος αγόραζε, κάποιος
ζητούσε
Κι άλλοι έπαιρναν ό,τι περίσσευε
για τους ακόμα πιο φτωχούς.
Αρχισε κιόλας η βροχή,
φθινόπωρο,
Και γίναν όλα βιαστικότερα.
Εκείνος στάθηκε σε μια γωνιά
στην είσοδο
Λίγο να βλέπει στα κλεφτά
Τετράδια παιδικά, παιχνίδια

**Όλα σπασμένα κι άχρηστα
Λίγο να παρακολουθεί τις
λεπτομέρειες
Σπασμένες κι άχρηστες
Από την ξένη πια ζωή.**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1. Ο ήρωας βρίσκεται σ' ένα μεταίχμιο. Ποιο είναι αυτό και με ποιον τρόπο γίνεται αισθητό στο ποίημα;**
- 2. Ποια τα επίπεδα του χρόνου που διαφαίνονται στο ποίημα και ποια τα χαρακτηριστικά του καθενός; Ποια στοιχεία του κειμένου μάς βοηθούν να ξεχωρίσουμε το πριν από το μετά;
(Να παρατηρήσετε τη σειρά με την οποία εμφανίζονται τα ρήματα και το χρόνο τους. Στη συνέχεια να δείτε σε ποιους στίχους λείπει το ρήμα· πώς**

κατά τη γνώμη σας ερμηνεύεται
το φαινόμενο αυτό);

Λύντια Στεφάνου

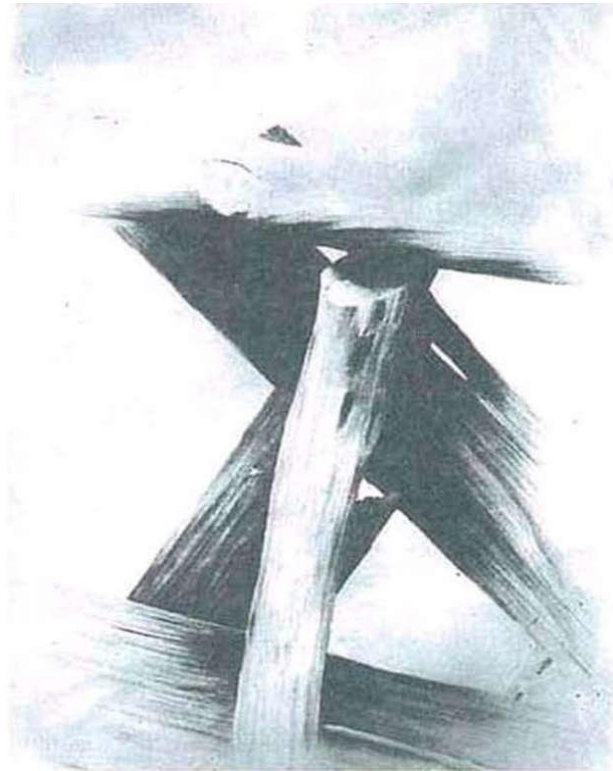
Γεννήθηκε το 1927
στην Αθήνα.

Πτυχιούχος της
Νομικής Σχολής του
Πανεπιστημίου
Αθηνών. Ποιήτρια
και δοκιμιογράφος.

Εξέδωσε τις ποιητικές συλλογές:
Ποιήματα (1958), Τοπία από την
καταγωγή και την περιπλάνηση του
Υκ (1965), Έξη επεισόδια από τον
κύκλο των τεράτων (1971), Τα
μεγάφωνα (1973), Οι λέξεις και τα
πράγματα (1983). Δοκίμια: Το
πρόβλημα της μεθόδου στη μελέτη
της ποίησης (1972), Γενικά και ειδικά

για την ποίηση (1993). Μετέφρασε ξένους συγγραφείς, όπως: Ντύλαν Τόμας, Σ.Μ. Μπάουρα, Απολλιναίρ. Έχει τιμηθεί με Κρατικό βραβείο δοκιμίου (1994).

Σωτήρης Σόρογκας (γεν. 1936),
Παλιά ξύλα

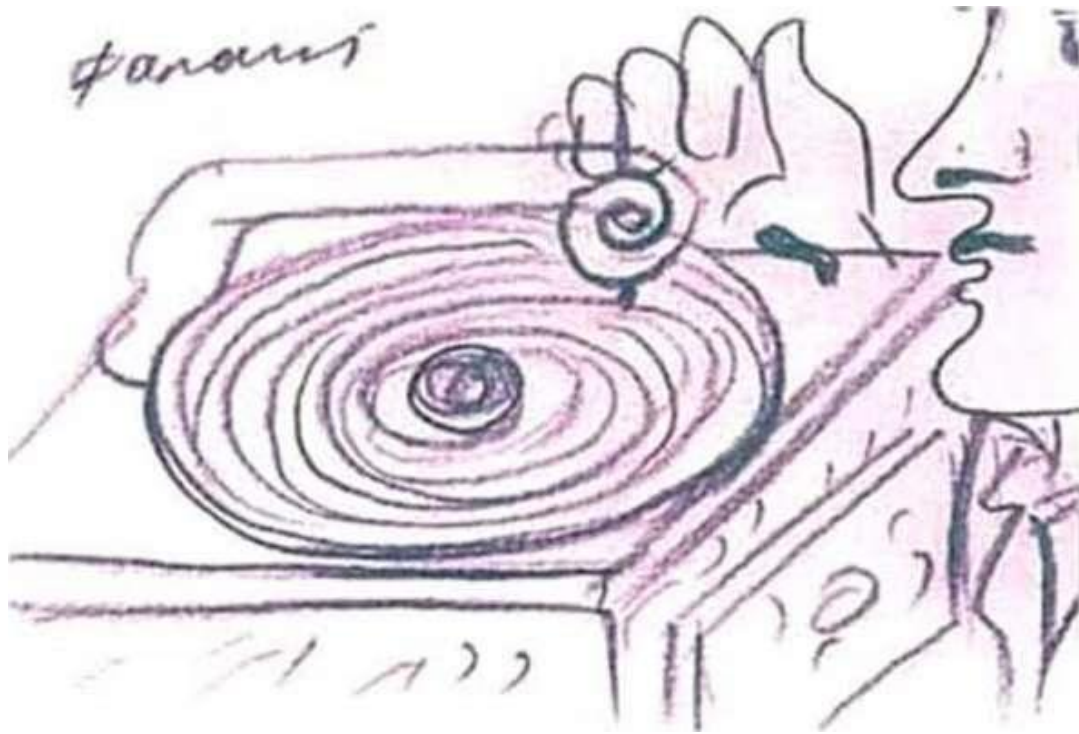
Νίκος Φωκός

Μουσικό σχόλιο (α)
ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή **Στον ποταμό Κολύμα*** (1997). Το μουσικό σχόλιο εδώ είναι μια ποιητική ερμηνεία του μουσικού μοτίβου*.

Κολύμα: ποταμός της Σιβηρίας.

μοτίβο: όρος μουσικός (αλλιώς κύριο θέμα): Μικρό χαρακτηριστικό στοιχείο μουσικής σύνθεσης που συμβάλλει με την επανάληψή του στην ενότητα του έργου ή τμήματος του (Κριαράς· Λεξικό Δημοτικής).

**Αφού
παρεμβληθούν λογής μελωδικές
παραλλαγές,
Σαν ύστερα από περιπλάνηση
Γυρίζει πάλι το αρχικό μοτίβο
Από άλλο τώρα της ορχήστρας
όργανο
Σαν να 'ρχεται πιο ωραίο, από τη
μνήμη.
Αλήθεια, η επανάληψη στη
μουσική
Μοιάζει με ανάκληση κάποιου
χαμένου παρελθόντος
Νοσταλγική, σαν απ' την έμφυτη
Στον άνθρωπο αίσθηση μιας
μακρινής απώλειας
Που επισημαίνει το μοτίβο.**

**Αλέκος Φασιανός (γεν. 1935),
Σχέδιο**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1. Ποιο είναι το θέμα της πρώτης και ποιο της δεύτερης στροφής και πώς συνδέονται τα δυο**

θέματα μεταξύ τους;

2. Ο ποιητής για να ερμηνεύσει τους μουσικούς όρους «παραλλαγή» και «μοτίβο», χρησιμοποιεί παρομοιώσεις. Γιατί καταφεύγει σ' αυτό το μέσον;

Νίκος Φωκός

Γεννήθηκε το 1927 στην Αθήνα. Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και εργάστηκε ως φιλόλογος στη Μέση Εκπαίδευση και ως δημοσιογράφος. Έζησε στο Μόναχο, (1955-56), και στο Λονδίνο, (1961-1971). Εμφανίστηκε στα

γράμματά μας το 1945. Έργα του:
Ποίηση: Κυνήγια από σύγχρονα
γεγονότα (1954), Δυο φορές τ'
όνειρο (1957), Μάρτυρας μοναδικός
(1961), Προβολή πάνω σε γαλάζιο
(1972), Συλλυπητήρια σε μια μέλισσα
(1976), Ο μύθος της καθέτου (1981)
κ.ά. Πεζά: Το κάλεσμα της αλεπούς
(ένα παραμύθι) (1991). Έγραψε
επίσης δοκίμια και μετέφρασε
ξένους συγγραφείς. Για τη
μετάφραση ποιημάτων του
Καρόλου Μπωντλαίρ βραβεύτηκε
με το Κρατικό Βραβείο
Μετάφρασης.

Τίτος Πατρίκιος

Οφειλή

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή Μαθητεία, που περιέχει ποιήματα της περιόδου 1952-1962. Τα δεινά που συσσωρεύει ο ποιητής στους πρώτους στίχους δεν είναι εφευρήματα της φαντασίας του, αλλά χαρακτηριστικά της παραγμένης εποχής που ακολούθησε στον τόπο μας μετά τον πόλεμο του '40 (Κατοχή - Εμφύλιος).

**Μέσα από τόσο θάνατο που
έπεσε και πέφτει,
πολέμους, εκτελέσεις, δίκες,
θάνατο κι άλλο θάνατο
αρρώστια, πείνα, τυχαία
δυστυχήματα,
δολοφονίες από πληρωμένους**

**εχθρών και φίλων,
συστηματική υπόσκαψη κι
έτοιμες νεκρολογίες
είναι σαν να μου χαρίστηκε η
ζωή που ζω.
Δώρο της τύχης, αν όχι κλοπή
απ' τη ζωή των άλλων,
γιατί η σφαίρα που της γλίτωσα
δε χάθηκε
μα χτύπησε το άλλο κορμί που
βρέθηκε στη θέση μου.
Έτσι σα δώρο που δεν άξιζα μου
δόθηκε η ζωή
κι όσος καιρός μου μένει
σαν οι νεκροί να μου τον χάρισαν
για να τους ιστορήσω.**

**Βάσω Κατράκη (1914-1988),
Κατοχή, ξυλογραφία**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1. Με ποιον τρόπο ο ποιητής καταλήγει στα συμπεράσματα που περιέχονται στους 4 τελευταίους στίχους;**
- 2. Αν πούμε ότι στο ποίημα υπολανθάνει ένα αίσθημα ενοχής μπορείτε να βρείτε α) από πού απορρέει και β) με ποιες εκφράσεις κυρίως εκδηλώνεται;**

3. Πώς αντιλαμβάνεται το ρόλο του ο ποιητής;
4. Η ποίηση του Πατρίκιου διακρίνεται για τον πεζολογικό της χαρακτήρα. Να δικαιολογήσετε αυτόν το χαρακτηρισμό με βάση το ποίημα.

Τίτος Πατρίκιος

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1928 και σπούδασε Νομικά και Κοινωνιολογία. Η ποίησή του πηγάζει κυρίως από τις μεταπολεμικές πολιτικές εμπειρίες. Βασικό της θέμα είναι επίσης ο έρωτας. Ποιητικά έργα: Χωματόδρομος (1954), Μαθητεία (1963), Προαιρετική στάση (1975),

**Ποιήματα Ι, 1948-1954
(συγκεντρωτική έκδοση, 1976),
Θάλασσα Επαγγελίας (1977),
Αντιδικίες (1981). Κυριότερες
μεταφράσεις: Γκ. Λούκατς,
Μελέτες για τον ευρωπαϊκό
ρεαλισμό, Λ. Αραγκόν, Μ' ανοιχτά
χαρτιά. Έχει τιμηθεί το 1994 με
Κρατικό Βραβείο για το σύνολο
του έργου του.**

**Μαρία Κέντρου -
Αγαθοπούλου**

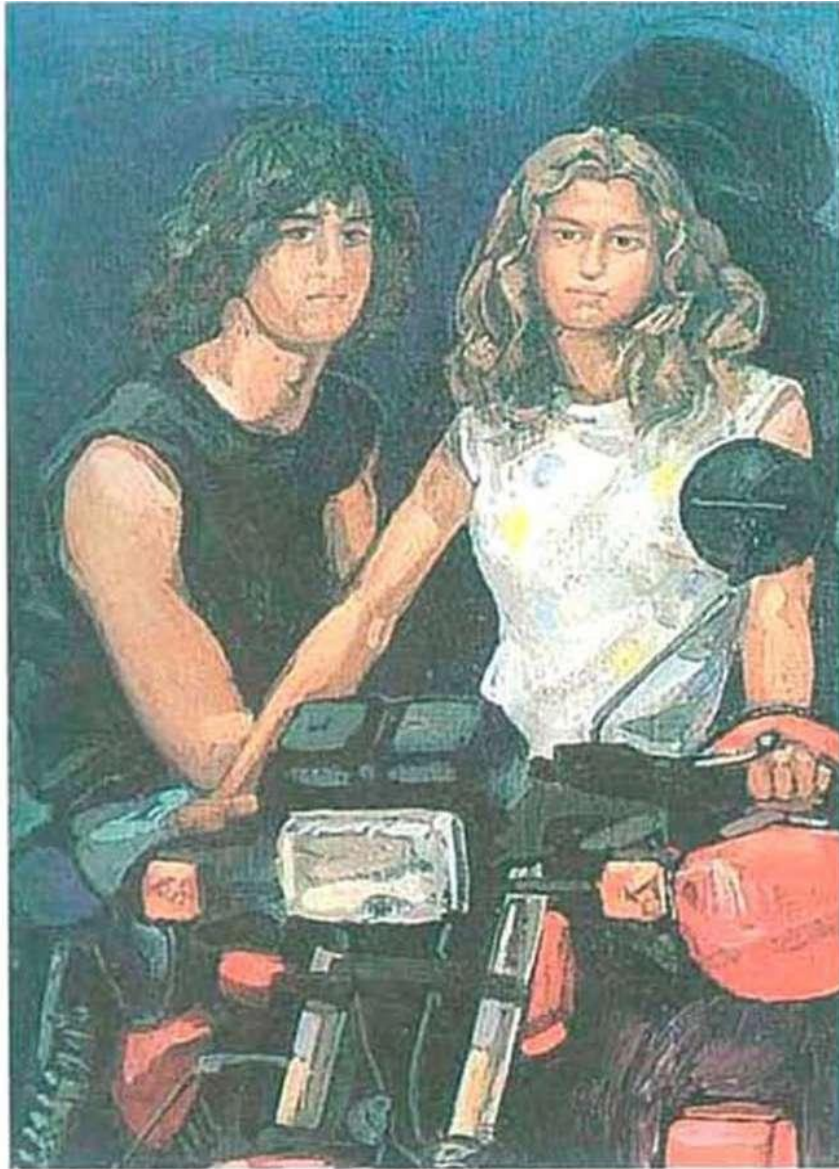
Ο μοτοσικλετιστής

**ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή
Θαλασσινό ημερολόγιο (1981).**

**Τι ν' απόγινε άραγε
εκείνος ο θορυβοποιός
της νύχτας
Καβάλα στο μηχανικό του ζώο
να κραδαίνει την άσφαλτο
Χωρίς φρένο
Να παίζει ώρα ύπνου
με τις φρένες μας
εδώ μέσα
στο σακατεμένο κρανίο
Προχτές το μεσονύχτι
που κοίταζα απ' το παράθυρό
μου
το νέο φεγγάρι**

άκουσα θόρυβο παράξενο
να 'ρχεται από ψηλά
και μου φάνηκε πως τον είδα
έναν άγγελο πάνω στη
μοτοσικλέτα
να διασχίζει τους δρόμους τ'
ουρανού
κι απ' το σπασμένο καθρεφτάκι
του
να με κοιτάζει περίλυπος
Βγάλε μου σε παρακαλώ
μια ωραία φωτογραφία
να τη στείλω στο κορίτσι μου
έτσι απάνω στη μοτοσικλέτα μου
με το ένα χέρι στο χειρόφρενο
το άλλο να σιάζει τα σγουρά
μαλλιά μου
Θέλω να φαίνεται καλά
το καινούριο μου πέτσινο
το σιδερένιο κράνος
Να διακρίνεται προπάντων
ο ίλιγγος στο πρόσωπό μου

ΚΙ ΕΚΕΙΝΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟ ΑΝΑΠΨΕΥΚΤΟ

**Παύλος Καλαντζόπουλος (γεν.
1928), Ζευγάρι με μηχανή
(λεπτομέρεια, 1984)**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Το ποίημα αποτελείται από τρεις εικόνες. Ποιες είναι αυτές, τι απεικονίζει η καθεμιά και σε ποιο επίπεδο συμβαίνουν (στο πραγματικό, στο φανταστικό και στα δυο αυτά);
2. Ποιες διαστάσεις παίρνει ο μοτοσικλετιστής στη φαντασία της ποιήτριας;
3. Ποιο συναίσθημα διακατέχει την ποιήτρια, πώς το εκφράζει και πώς κατορθώνει να μας συγκινήσει;

Μαρία Κέντρου - Αγαθοπούλου

**Γεννήθηκε το 1930
στη Θεσσαλονίκη.
Το 1964 τιμήθηκε με
το πρώτο βραβείο
ποίησης του Δήμου
Θεσσαλονίκης.**

**Έργα: Ψυχή και
τέχνη (1961), Διασταυρώσεις
(1965), Περίπτωση σιωπής
(1968), Μεγεθύνσεις(1971),
Αρμιλλάρια (1973), Τα τοπία
που είδα (1975), Τα
επακόλουθα (1978),
Θαλασσινό ημερολόγιο
(1981), Μετανάστες του
εσωτερικού νερού (1985) κ.ά.**

Λουκάς Κούσουλας

I

«Το θέατρο της Τετάρτης»*

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή Σχηματο-ποίηση. Δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά σε επαρχιακό περιοδικό (Ενδοχώρα Ιωαννίνων, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1959), όταν ο ποιητής, νεαρός τότε καθηγητής, εργαζόταν ως φιλόλογος στο Γυμνάσιο Αγνάντων της Ηπείρου.

ΣΧΟΛΙΑ

«Το θέατρο της Τετάρτης»: Ραδιοφωνική εκπομπή του τότε Εθνικού Ιδρύματος Ραδιοφωνίας (Ε.Ι.Ρ.), κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1950, που μετέδιδε θεατρικά έργα.

«Αντών Πάβλοβιτς Τσέχωφ,*

ΣΧΟΛΙΑ

Ο Τσέχωφ(Αντόν Παύλοβιτς, 1860-1904) είναι ένας από τους εξέχοντες θεατρικούς συγγραφείς της Ρωσίας, αλλά και της παγκόσμιας δραματουργίας. Γεννήθηκε στο Τανγκαρόγκ (Ταϊγάνι) της Ρωσίας στις ακτές της Αζοφικής θάλασσας, κοντά στο Ροστόβ. Ήταν φιλάσθενος και έζησε δύσκολα παιδικά και νεανικά χρόνια. Σπούδασε ιατρική στη Μόσχα, όπου αφού εργάστηκε αρχικά ως γιατρός, αφοσιώθηκε κατόπιν στο θέατρο και στην πεζογραφία. Από τα πιο γνωστά θεατρικά του έργα είναι:

ΣΧΟΛΙΑ

Ο γλάρος, Ο θείος Βάνιας, Οι τρεις αδελφές, Ο βυσινόκηπος. Διέπρεψε επίσης ως διηγηματογράφος. Το ποίημα συνδέεται γενικότερα με το κλίμα των θεατρικών έργων του Τσέχωφ, αλλά ειδικότερα με το δράμα του Οι τρεις αδελφές, στο οποίο και παραπέμπουν οι τελευταίοι στίχοι του ποιήματος. Το δράμα αυτό εκτυλίσσεται σε μια επαρχιακή πόλη της Ρωσίας. Οι ήρωές του αισθάνονται να διαψεύδονται τα όνειρά τους και η ύπαρξή τους να βουλιάζει σε μια ζωή ρηχή, ακίνητη και δίχως νόημα. Παραθέτουμε δύο χαρακτηριστικά αποσπάσματα: Βερσίνιν: «... Σε διακόσια

ΣΧΟΛΙΑ

τριακόσια χρόνια, μπορεί και σε χίλια χρόνια –ο χρόνος δεν έχει σημασία– μια νέα, ευτυχισμένη ζωή θα προβάλλει. Εμείς φυσικά δε θα την προφτάσουμε αυτή τη ζωή, όμως γι' αυτήν ζούμε σήμερα, γι' αυτήν δουλεύουμε, ναι, ναι, γι' αυτήν υποφέρουμε-τη δημιουργούμε!... Και μονάχα σ' αυτό βρίσκεται ο σκοπός της ύπαρξής μας και η ευτυχία μας...» (Πράξη Β').

Ειρήνα: «...Θα 'ρθει καιρός που όλοι θα ξέρουμε γιατί γίνονται όλα αυτά, γιατί αυτός ο πόνος.... Τώρα όμως πρέπει να δουλέψουμε! Αύριο θα φύγω μόνη... Θα είμαι δασκάλα στο σκολειό... Θ' αφιερώσω όλη μου τη ζωή σ'

ΣΧΟΛΙΑ

εκείνους που θα τους είμαι
χρήσιμη...».

Όλγα: «...Ω Θεέ μου! Θα 'ρθει ο
καιρός που θα φύγουμε κι εμείς
για πάντα. Και θα μας ξεχάσουν.
Όμως τα βάσανά μας θα γίνουνε
χαρά για κείνους που θα 'ρθουν
ύστερα από μας... Ω αγαπημένες
μου αδελφές, η ζωή μας δεν
τέλειωσε ακόμα. Θα ζήσουμε...!».
(Πράξη Δ', φινάλε του έργου).

(μτφρ: ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ
ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ).

μείνετε σπίτι μας αυτό το
βράδυ...»

Έχει φεγγάρι απόψε, καλοσύνη
και στη ρεματιά πλάι το πιστό
νερό και τ' αηδόνι.

Μείνετε αυτό το βράδυ
και θα γίνουν όλα
όπως τα θέλετε!

Δεχόμαστε τόσο σπάνια φίλους...

Αύριο πρωί
θα βγάλουν όλα το χνούδι τους
και θα φορέσουν πάλι
τ' αγκάθια τους.

Κινούμε τότε μαζί
για τη μακρινή εκείνη ευτυχία
που περιμένει ήσυχα
στα χίλια χρόνια
που συγκατεβαίνουν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Το ποίημα ξεκινάει με
θεατρικό τρόπο, δηλαδή με μια

«αποστροφή» -παράκληση προς τον Τσέχωφ (οι στίχοι εντός των εισαγωγικών). Ο ποιητής χρησιμοποιεί ολόκληρο το όνομά του, όπως συνηθίζεται στη ρωσική γλώσσα. Αν υποθέσουμε ότι το ποίημα γράφεται (όπως φαίνεται πιθανότατο) έπειτα από μια ακρόαση του θεατρικού έργου που προαναφέραμε, να εξετάσετε α) πώς σχετίζονται αυτοί οι πρώτοι στίχοι με την ακρόαση. Να συσχετίσετε και το νόημα των στίχων και τον τρόπο διατύπωσης, β) Πώς μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το μέρος του ποιήματος έξω από τα εισαγωγικά, όπου δεν υπάρχει ουσιαστικά αποδέκτης των λόγων του ποιητή; Τι

υποδηλώνει αυτός ο τρόπος έκφρασης;

- 2. Να επισημάνετε στίχους του ποιήματος που παραπέμπουν σε εκφράσεις των αποσπασμάτων και στίχους που έκδηλα αναφέρονται στην καθημερινότητα του ποιητή. Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της καθημερινότητας;**
- 3. Ποιος είναι ο τόνος στα αποσπάσματα του δράματος και ποιος στο ποίημα; Είναι ευκαιρία, όσοι από σας θέλετε, να γνωρίσετε ένα από τα σημαντικότερα έργα του Τσέχωφ: Τον Θείο Βάνια ή τις Τρεις αδελφές¹. Αν τα διαβάσετε, κρατήστε σημειώσεις και κάντε σύντομες ανακοινώσεις στους συμμαθητές σας.**

1. Σημειώνουμε ότι ο ποιητής επανέρχεται στα δύο αυτά δράματα, σε ποιήματα της συλλογής Νέα ποιήματα.

II

Θερινός κινηματογράφος
ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ επίσης στην
ποιητική συλλογή **Σχηματο-ποίηση**
(1962).

Μας πήραν στο λαιμό τους ένα-
δύο ονόματα
ηθοποιών· η όλη υπόθεση
απεδείχθη για κλάματα.
Μείναμε ωστόσο. Πού να
πηγαίνεις
περασμένη πια η ώρα,
χάνοντας ίσως αποπάνω και τη
δροσιά.
και τα εισιτήρια
καλοπληρωμένα...
Αφρίσει-ξαφρίσει που λέει κι ο
λαός.
Το πήραμε εξάλλου ελαφρά.
Ωραίο καλοκαιρινό βράδυ
με τον κόσμο να σμαριάζει

χαρούμενος στα μπαλκόνια
και τα ουράνια πάνω μας
ανοιχτά.
Ξεχώριζαν κάτι αστέρια.
Από το ένα στο άλλο, χωρίς
να το καταλάβουμε καλά-καλά,
ανεπαισθήτως λοιπόν
σηματίσαμε,
θαμπή στην ανταύγεια με μια νέα
ομορφιά,
τη Μεγάλη Άρκτο ολόκληρη.
Όχι, δεν ήταν μια χαμένη
βραδιά η περιπλάνησή μας στο
απρόοπτο
καλοκαιρινό σινεμά.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Το ποίημα χωρίζεται σε δυο μέρη, με αφηγηματικό χαρακτήρα: Τι αφηγείται ο ποιητής στο πρώτο μέρος και τι στο δεύτερο; Να τα συσχετίσετε.

2. Να συσχετίσετε το ποίημα με το προηγούμενο του ίδιου ποιητή (Το θέατρο της Τετάρτης): α) Ως προς τις αφετηρίες της έμπνευσης β) Ως προς τον τρόπο της έκφρασης. γ) Ως προς τον τόνο.

Λουκάς Κούσουλας

1.

Γεννήθηκε το 1929 στο χωριό Πολύδροσο (Σουβάλα) της Παρνασσίδας. Σπούδασε

κλασική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εργάστηκε ως καθηγητής και σχολικός Σύμβουλος στη Μέση Εκπαίδευση. Ασχολήθηκε κυρίως με την ποίηση και το φιλολογικό δοκίμιο. Έργα του:

**Ποίηση: Σχηματο-ποίηση (1962),
Σχηματοποίηση Β' (1964), Σχηματο-
ποίηση Γ' (1965), Ανάβαση στη
Φτερόλακκα και αλλού (1975),
Παραλλαγές σε ξένα θέματα (1977),
Νέα ποιήματα (1996). Πεζά: Το
Βουνό (1982), Για τα μαύρα μάτια
(1994). Δοκίμια: Μετά τα φιλολογικά
(1983), Η άλλη όψη (1990),
Ανθρώπους και κτήνη (1993).
Μεταφράσεις: Πλάτωνος, Ίων,
Πλουτάρχου Βίοι Παράλληλοι
(Α'Β'Γ'Δ'.).**

Σπύρος Τσακνιάς

Επίσκεψη

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
Ιστορίες για το Σέργιο (1976).

Όλη μέρα πάστρευε το σπίτι
σφουγγάριζε τα πατώματα
γυάλιζε τα μπρούντζινα σκεύη κι
ασβέστωνε τα πεζούλια. Προς το
βράδυ απόκανε κι έκατσε στη
γωνιά της να ξαποστάσει με μισό
φλιτζάνι καφέ και μισό παξιμάδι.
Τότε ήρθε ο Άγγελος του Κυρίου
και της χαμογέλασε γλυκά κι
εκείνη ντράπηκε κι έλυσε την
ποδιά της και την έκρυψε
βιαστικά κάτω από το πανέρι με
τ' ασπρόρουχα. Ύστερα τον
κοίταξε στα μάτια ανήσυχα κι ο
Άγγελος του Κυρίου κατάλαβε
και πήρε ένα παλιό λαϊκό

περιοδικό που βρισκόταν πάνω
στο κομοδίνο και το ξεφύλλιζε
κάνοντας πως διαβάζει.
Πετάχτηκε τότε στην κουζίνα και
ζέστανε το φαΐ κι ύστερα βγήκε
στην αυλή και μάζεψε τα
σεντόνια που είχε απλώσει από
το πρωί για να στεγνώσουν
δίπλωσε βιαστικά τις κάλτσες κι
έστρωσε το τραπέζι. Σαν
τέλειωσε κι αυτό φόρεσε τη
ζακέτα της και στάθηκε καρτερικά
δίπλα στην πόρτα. Κι ο Άγγελος
του Κυρίου παράτησε το
περιοδικό πάνω στο κομοδίνο
και βγήκανε μαζί στον δρόμο. Κι
εκείνη κλείδωσε την πόρτα κι
έβαλε όπως πάντα το κλειδί μέσα
στη γλάστρα.

Σχέδιο του Γιάννη Τσαρούχη

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1. Είναι εύκολο να προσδιορίσετε για ποια «επίσκεψη» πρόκειται και ποιος ο επισκέπτης. Να εξετάσετε τις ασχολίες της γυναίκας πριν από την «επίσκεψη» και μετά. Τι το κοινό έχουν;**
- 3. Να προσδιορίσετε τον «τύπο» της γυναίκας με βάση τη συμπεριφορά της.**

4. Πώς αντιλαμβάνεστε τη φράση:
«Ύστερα τον κοίταξε...
κάνοντας πως διαβάζει».
5. Στη φράση: «Σαν τέλειωσε κι
αυτό... στην πόρτα», σε ποια
λέξη πέφτει το κύριο νοηματικό
βάρος;
6. Να σχολιάσετε την τελευταία
πράξη της γυναίκας.
7. Να βρείτε ποια από τα κύρια
μορφολογικά στοιχεία του
κειμένου προσιδιάζουν στην
πεζογραφία και ποια στην
ποίηση.

Σ π ύ ρ ο ς Τ σ α κ ν ι ά ς
(1 9 2 9 - 1 9 9 9)

**Γεννήθηκε το 1929
στη Λαμία. Σπούδασε
οικονομικά.
Ασχολήθηκε κυρίως**

με την ποίηση, την κριτική λογοτεχνικών βιβλίων και τη μετάφραση. Έργα του: Ποιητικά: Εν Αυλίδι (1976), Ιστορίες για το Σέργιο(1976), Ο κύκλος (1979), Πτέρυξ χρονιών παθήσεων (1982), Ονειροσκόπιο (1984), Χαμηλό βαρομετρικό (1987), Ορατότης μηδέν (1992). Πεζά: Η βαλίτσα του ξένου (διηγήματα), (1983). Κριτικής: Δακτυλικά αποτυπώματα (1983), Ετερώνυμα (1987), Επί τα ίχνη(1990). Μεταφράσεις: Πολλά βιβλία ποίησης, πεζογραφίας και δοκίμια (από τα Αγγλικά και Γαλλικά).

Νίκος - Αλέξης
Ασλάνογλου

Το βράδυ

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή
Ποιήματα για ένα καλοκαίρι (1963).

Τι ήταν αυτή η ξαφνική ευτυχία
Ανάβαν φώτα στις βεράντες κι η
ψυχή μου
ανέμιζε στα ολάνοιχτα παράθυρα
μ' ένα προχώρημα της άνοιξης
δειλά μες στο αθέατο καλοκαίρι.
Τότε κατάλαβα τη νιότη μου ν'
ανοίγει
σαν τα λουλούδια και τους
στίχους να καρπίζει
κήποι και ποιήματα ποτιστικά
πλημμύρα
όχι καρδιά μου τόση ευτυχία

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Το ποίημα αρχίζει και τελειώνει σχεδόν ταυτόσημα. Ποια ψυχική κατάσταση εκφράζουν οι δυο αυτοί στίχοι;
2. Παρακολουθήστε τους ενδιάμεσους στίχους. Ποιες εικόνες αποδίδουν αυτήν την κατάσταση και ποια αποτελέσματα προκαλούν;

**Νίκος - Αλέξης
Ασλάνογλου (1931-1996)**

Γεννήθηκε το 1931 στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε αγγλική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Εργάστηκε ως καθηγητής ξένων γλωσσών. Έργα: Ποίηση: Δύσκολος Θάνατος (1954),

**Ο θάνατος τον Μύρωνα (1960),
Ποιήματα για ένα καλοκαίρι (1963),
Νοσοκομείο εκστρατείας (1972),
Αργό πετρέλαιο(1974), Ωδές στον
πρίγκιπα (1981), Τρία ποιήματα
(1987). Άλλα έργα: Θάλασσα και
συγχρονισμός (ποιητικό
μονόπρακτο) (1991), Ταξιδεύοντας
στη δροσερή νύχτα (1991).
Μεταφράσεις: Α. Ρεμπώ: Εκλάμψεις
(1971), Ε. Ζολά: Η ταβέρνα.**

Νίκος Γρηγοριάδης

Το γλέντι

ΤΟ ΓΛΕΝΤΙ ΕΙΝΑΙ το πέμπτο ποίημα της ενότητας «Φωτογραφία» και ανήκει στη συλλογή Η φωτογραφία μαζί με το τελευταίο μήνυμα (1998). Τα ποιήματα της ενότητας «Φωτογραφία» απεικονίζουν τη ζωή λίγο πριν από τον πόλεμο και κατά τη διάρκεια του πολέμου, της Κατοχής και της Αντίστασης. Το συγκεκριμένο ποίημα αναπαριστά ένα προπολεμικό γλέντι σ' ένα προσφυγικό χωριό που κατοικούνταν εξ ολοκλήρου από Πόντιους.

Και βαθιά, κάτω από τα επιχρίσματα του χρόνου

το γλέντι να κρατάει καλά
ακοίμητο σε φωτεινά μερόνυχτα κι
 άφεγγες βδομάδες,
ανεξήγητο σαν θαύμα ή αυτό που
 λέμε επεμβάσεις
του αόρατου, επειδή και το
 φεγγαρόφωτο
σήκωνε σε σκοτεινά κύματα το 'να
 σπίτι
και τ' ακουμπούσε απαλά πάνω στο
 άλλο ξανά και ξανά,
ωσότου όλο το χωριό γέμιζε Μαύρη
 Θάλασσα
 με τα δελφίνια να γλιστρούν
δοξαριές στις χορδές της λύρας.
Και να προβάλλουν τότε ένας ένας
στη σειρά οι γλεντοκόποι
και ν' ανεβαίνουν με τους ατμούς
της νοσταλγίας τους
στον ουρανό,
αμίλητοι αγναντεύοντας μέσ' απ' τα
κλωνάρια του

την ομίχλη του μούστου σ' όλο το
μήκος των ακτών.
Κι ύστερα να πέφτουν με αργές
κινήσεις τυλιγμένοι σε σύννεφα,
που μπορεί να 'ταν σεντόνια
κατάλευκα ονειρού,
κι εκεί να βυθίζονται στον ύπνο,
τύφλα στο μεθύσι,
όχι απ' το γλυκό κρασί, μα απ' το
άλλο το πιο βαρύ
που το 'χει αναμείξει μ' αγιάτρευτο
μαράζι το τραγούδι.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Σε ποιους χρόνους κινείται το ποίημα; Ο ένας είναι ο χρόνος της αφήγησης. Ποιοι είναι οι άλλοι; Ποιες συναισθηματικές καταστάσεις εκφράζονται σε κάθε χρονική βαθμίδα;
2. Στο ποίημα παρατηρούμε μια επανάληψη του να; «το γλέντι να κρατάει καλά», «Και να

προβάλλουν τότε...», «και ν' ανεβαίνουν», «Κι ύστερα να πέφτουν. ..». Ποια ψυχική κατάσταση υποδηλώνουν;

3. Τι προκαλούν οι «επεμβάσεις του αόρατου»;

Νίκος Γρηγοριάδης

Γεννήθηκε στην Κορυφή του Κιλκίς το 1931 από γονείς Ποντίους. Από μικρός εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη,

όπου σπούδασε κλασική φιλολογία στο εκεί πανεπιστήμιο. Υπηρέτησε ως καθηγητής και σχολικός σύμβουλος στη Μ.Ε. Έργα: Ποίηση: Το βάθος της ληκύθου (1963), Δειγματοληψία Α' (1981), Ο κήπος

και η πύλη (1982), Τα μέτρα και τα σταθμά (1983), Η απουσία και ο λόγος (1985), Ίσκιои (1987), Το αθέατο μέσα μας (1988), Βουστροφηδόν. Το σύνταγμα της ζωής (1988), Flora Mirabilis, Ο πίθος και το φανάρι (1992), Μαύρες Ακτές (1994), Δειγματοληψία Β' (1996), Η φωτογραφία μαζί με το τελευταίο μήνυμα (1998). Άλλα έργα: Ερμηνευτικό συντακτικό της αρχαίας και της νέας ελληνικής χ.χ., Το δημιουργικό γράψιμο, η τέχνη και η τεχνική του: 1. Η παράγραφος (1978), 2. Εκθέσεις (1978), 3. Δοκίμια προβληματισμού (1982), Αναγνώσεις λογοτεχνικών κειμένων (1992), Για τη Γλώσσα (Έκφραση-Έκθεση), (1993).

Κικλή Δημουλά

Άωρα και παράωρα¹

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ Το λίγο του κόσμου (1971). Εκείνο που ιδιαίτερα πρέπει να προσέξετε στο ποίημα είναι ότι η ποιήτρια α) δεν περιορίζεται σε μια στατική και αντικειμενική περιγραφή του εξωτερικού κόσμου, αλλά τον δίνει με εικόνες, που κύριο

1. Άωρα και παράωρα:για να συλλάβετε το πραγματικό νόημα των στίχων, πρέπει να λάβετε υπόψη σας ότι άωρος είναι ο πρόωρος, αυτός που δεν ωρίμασε, και παράωρος ο παράκαιρος.

χαρακτηριστικό τους είναι η κινητικότητα (λ.χ. ξυπνάει ένα λευκό κουπί-φτεροκοπάει μια στέγη) και β) οι εικόνες εκφράζουν ή συμφύρονται με τις διαθέσεις της (λ.χ. με λήθη μοιάζει η θάλασσα: μας ξέχασαν).

Ανάμεσα νύχτας κι αυγής
σφηνωμένη βρήκα την άωρη ώρα.
Ασεβής ευθυμία πουλιών με
ξύπνησε τόσο νωρίς
και βγήκα στων σκοταδιών την
άμπωτη².
Το μπαλκόνι μου ήσυχα λάμπει
στ' αβαθή χρώματα³

2. Βγήκα... άμπωτη: βγήκα την ώρα που αποτραβιούνται τα σκοτάδια (μεταφορά από την άμπωτη της θάλασσας).

3. Αβαθή χρώματα: τα χρώματα

που είναι ακόμη αχνά.

**Ονειρεύονται ακόμα οι κήποι
ερχομό αγνώστων ανθέων.
Αργά ξεδιπλώνεται ο περιβόητος
ορίζοντας
σα φθηνή κορδέλα του μέτρου.
Με λήθη μοιάζει η θάλασσα: μας
ξέχασαν.**

**Με λήθη μοιάζει το άπειρο. Άπειρος
λήθη.**

**Ένα καΐκι ξεκουρδίζεται στο βάθος,
το παίρν' η απόσταση και παίζει.
Μουρμουριστά των χρωμάτων η
στάθμη ανεβαίνει⁴.**

**4. Μουρμουριστά... ανεβαίνει:
τα χρώματα σιγά σιγά γίνονται
πιο καθαρά και ζωντανά.**

Με βήμα περιπάτου πλησιάζουνε τα
σχήματα⁵.

Ξυπνάει ένα λευκό κουτί,
φτεροκοπάει μια στέγη,
ένα παραθυρόφυλλο σπαρτάρισε.

Έντρομο αφυπνίζεται κάποιο
καμπαναριό,
ένοχο: η πίστη πρέπει να ξυπνάει
πρώτη.

Πρώτη απ' όλα.

Με βήμα περιπάτου πλησιάζουνε τα
σχήματα.

Διαγράφονται κλειστές οι πόρτες
και τα όρια πεισμών⁶.

5. Με βήμα..σχήματα: τα σχήματα των πραγμάτων παρουσιάζονται σαν να προχωρούν, επειδή σιγά σιγά ξεκαθαρίζουν, όπως τα χρώματα.

6. Διαγράφονται... πεισμών: οι πόρτες διαγράφονται (φαντάζουν) κλειστές και τα όρια πεισματικά

σταθεροποιούνται.

Σ' ενάργεια βγήκαν τα βουνά
και σε γυρίζουν πίσω⁷.

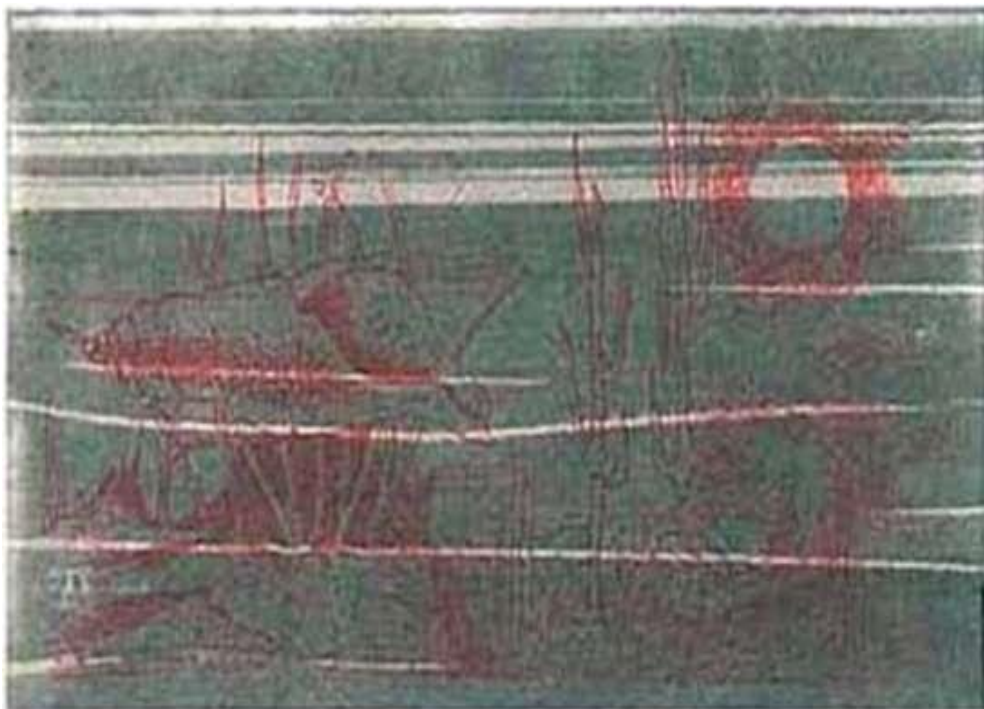
Και συ προσδοκία πού πας;
Έχουν ξυπνήσει από ώρα οι
αρνήσεις⁸.

7. Σ' ενάργεια... πίσω: τα βουνά έχουν ξεκαθαρίσει και περιορίζουν τη δημιουργική σου φαντασία και την ύπαρξή σου (την αναστέλλουν, τη γυρίζουν πίσω).

8. έχουν... αρνήσεις: τα σταθεροποιημένα σχήματα των πραγμάτων δεν της επιτρέπουν να ζήσει την ατμόσφαιρα, στην οποία έζησε η ποιήτρια στην πρώτη ενότητα.

**Κι εγώ, εγώ που είμαι και
ονομάζομαι
προχωρημένη ώρα,
τι γυρεύω ανάμεσα σε τούτες τις
νήπιες διαθέσεις;**⁹

**9. νήπιες διαθέσεις: διαθέσεις
νηπιακές, ονειρικές διαθέσεις.**

Σχέδιο του Γιώργου Βακαλό

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Δύο είναι οι ενότητες του ποιήματος. Στην πρώτη δίνονται οι εικόνες των πραγμάτων την ώρα που ακόμη υπάρχει ασάφεια (λόγω της ώρας) ως προς τα χρώματα, τα σχήματά τους κτλ., ενώ στη δεύτερη οι εικόνες των πραγμάτων έχουν ξεκαθαρίσει. Με βάση αυτή την παρατήρηση και τα σχόλια ν' απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

- 1. Πώς δίνονται οι εικόνες των πραγμάτων στην πρώτη ενότητα; (να εντοπίσετε τις σχετικές λέξεις και φράσεις· πριν απαντήσετε, να λάβετε υπόψη σας το εισαγωγικό σημείωμα).**
- 2. Ποια ψυχική κατάσταση εκφράζει η πρώτη ενότητα;**

3. Γιατί η δεύτερη ενότητα διαφοροποιείται συναισθηματικά;

Κική Δημουλά

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1931, όπου εργάστηκε ως υπάλληλος στην Τράπεζα της Ελλάδας. Βασικά χαρακτηριστικά της ποίησής της είναι α) η αυστηρή οργάνωση του ποιήματος που δεν περιορίζεται σε μια στατική και αντικειμενική απεικόνιση του εξωτερικού κόσμου, αλλά προσπαθεί να τον αναπλάσει με δημιουργική φαντασία, β) γλώσσα μεικτή, λιτή και απαλλαγμένη από κάθε

συναισθηματική φόρτιση και γ) θεματικό της περιεχόμενο είναι τα προβλήματα του ανθρώπου, που έχουν σχέση με την καθημερινή τριβή και φθορά, το θάνατο, την αγωνία της ύπαρξης. Το έργο της: Ποίηση: Ποιήματα (1952), Έρεβος (1956), Ερήμην (1958), Επί τα ίχνη (1963), Το λίγο του κόσμου (1971), Το τελευταίο σώμα μου (1981), Χαίρε Ποτέ (1988), Εφηβεία της λήθης (1994), Ενός λεπτού μαζί (1998). Έχει τιμηθεί δύο φορές με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης, (1972 και 1989). Ήχος Απομακρύνσεων (2001). Το 2002 έγινε Ακαδημαϊκός.

Ντίνος Χριστιανόπουλος

Δημάς

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή **Εποχή των ισχνών αγελάδων (1950)**. Στα ποιήματα αυτής της συλλογής, ο ποιητής χρησιμοποιεί πρόσωπα κυρίως από την εποχή των πρώτων χριστιανικών χρόνων («Ο εκατόνταρχος Κορνήλιος», «Η Μαγδαληνή», «Άνθρωποι της Λαοδικείας» κ.ά.). αλλά και την αρχαία εποχή («Αντιγόνη υπέρ Οιδίποδος»), που τα εκμεταλλεύεται, για να αποδώσει σύγχρονες καταστάσεις και συμπεριφορές.

**Δημάς¹ Παύλῳ δεσμίῳ εν Ρώμῃ
χαίρειν.**

**Είναι η τέταρτη φορά που επιχειρώ
να σας γράψω,
μέσα σε τούτο το πολυθόρυβο μπαρ
με το ράδιο να παίζει σουίγκ
και το κορίτσι να με κοιτάει
παραξενεμένο.**

**Συχνά θυμούμαι την εν Χριστῷ ζωή,
τους αδελφούς εν Κυρίῳ,
με τaráζει η νοσταλγία, με διαλύει.
Όλοι με θεωρούν ευτυχισμένο
καθώς με βλέπουν με το χακί,
το περίστροφο στα δεξιά, να βαδίζω
γεμάτος αυτοπεποίθηση**

**1. Δημάς: Φίλος και συνεργάτης του
αποστόλου Παύλου στην αρχή,
απαρνήθηκε αργότερα το
χριστιανισμό, και απαρνήθηκε τον
Παύλο, όταν φυλακίστηκε.**

στη Μπάρα, στα θέατρα, στα
ζαχαροπλαστεία, στα γυμναστήρια.
Όμως νιώθω καλά την τερηδόνα να
προχωρεί.

Τι τα θέλετε, κύριε, τι τα θέλετε,
εμείς που γνωρίσαμε μικροί το
Χριστό ζούμε τώρα τη θλίψη·
χάσμα γαρ μέγα εστήρικται μεταξύ
ημών και υμών².

2.«Χάσμα γάρ μέγα ἐστήρικται
μεταξύ ἡμῶν και ὑμῶν». ΚΔ
Λουκ. 16,26. Σύ δέ ὀδυνᾶσαι· καί
ἐπί πᾶσι τούτοις μεταξύ ἡμῶν και
ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται,
ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν
πρός ὑμᾶς μή δύνωνται, μηδέ οἱ
ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν».

**Όπου να γυρίσω, με σκοτώνει το
παράπονό σας:
Δημάς μ' εγκατέλιπεν αγαπήσας τον
νυν αιώνα.**

**Κι όμως νιώθω παράταιρος μέσα
στον κόσμο αυτό,
σαν κλασική μουσική σε ταβέρνα.**

**Κι όταν ανοίγω το άλμπουμ με τα
εικόνια που μας κάμναν
πλανόδιοι ζωγράφοι σ' εξορμήσεις
ιεραποστολικές,
δεν ξέρω αν θα 'θελα να επιστρέψω,
είναι τόσο οδυνηρή
η εποχή της φρόνησης, θα 'θελα
μόνο
να ξεριζώσω με τα χέρια μου τη
μνήμη.**

**Τάχα θα βάλω πια τις χώρες μου σε
κάποια τάξη;³
Και πώς μες στ' αδιέξοδο έξοδο να
'βρω;**

**3.«Τάχα θα βάλω πια τις χώρες
μου σε κάποια τάξη;». Πρβλ. Τ. Σ.
'Ελιοτ. Η έρημη χώρα «Ε. Τι είπε ο
κεραυνός»(μτφρ. Γ Σεφέρη). Εδώ η
φράση «τις χώρες μου»σημαίνει όχι
«τις χώρες του βασιλείου μου»,
αλλά «τον ψυχικό μου κόσμο».**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Το ποίημα έχει τη μορφή επιστολής του Δημά προς τον Απόστολο Παύλο που ήταν φυλακισμένος στη Ρώμη. Ποια στοιχεία δείχνουν τη πλαστότητα των προσώπων; Τι νομίζετε ότι αντιπροσωπεύουν τα πρόσωπα αυτά;
2. Ο ποιητής συμφύρει δυο καταστάσεις: της τότε εποχής και της σύγχρονης, χρησιμοποιώντας ως προσωπείο του το Δημά. Προσπαθήστε να εντοπίσετε λέξεις και φράσεις που δείχνουν αυτό το συμφυρμό. Αυτή η

μέθοδος προσδίδει στο ποίημα έναν ιστορικό χαρακτήρα. Ποιος μεγάλος Έλληνας ποιητής χρησιμοποιεί αυτή τη μέθοδο;

3. Γιατί ο αφηγητής νιώθει παράταιρος μέσα στον κόσμο; Ποια φράση αποδίδει καλύτερα το αίσθημά του αυτό;
4. Ποια ψυχική κατάσταση εκφράζεται στο ποίημα;

**Νίνος
Χριστιανόπουλος**

**Φιλολογικό
ψευδώνυμο του
Κωνσταντίνου
Δημητριάδη.**

Γεννήθηκε το 1931 στη

112 / 97-98

**Θεσσαλονίκη. Σπούδασε
φιλολογία στο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης και εργάστηκε ως
βιβλιοθηκάριος στη Δημοτική
Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης. Ιδρυτής
και διευθυντής του λογοτεχνικού
περιοδικού Διαγώνιος. Έργα:
Ποίηση: Εποχή των ισχνών
αγελάδων (1950), Ποιήματα 1950-
1955 (1957), Ανυπεράσπιστος
καημός(1960), Ποιήματα 1949-1960
(1962), Το κορμί και το σαράκι
(1964), Ποιήματα 1949-1964 (1967),
Προάστεια (1969), Ποιήματα 1949-
1970 (1974), Μικρά ποιήματα
(1975), Μικρά ποιήματα 1960-1978
(1979), Ιστορίες του γλυκού νερού
(1980), Το αιώνιο παράπονο (1981),
Νέα ποιήματα, 1977-1981, Νεκρή
πιάτσα (1984), Ποιήματα (συγκεντρ.
έκδοση) (1984), Ποιήματα
(συγκεντρ. έκδοση) (1998). Πεζά:**

Ιστορική και αισθητική διαμόρφωση του ρεμπέτικου τραγουδιού (1961), Έκθεσις βιβλίων περί Θεσσαλονίκης (1962), Η κάτω βόλτα (1963). Δοκίμια, σειρά πρώτη (1965), Στρατής Δούκας(1969), Τα γλυπτά της Νεότερης Θεσσαλονίκης (1969), Στιχάκια του στρατού(1973), Τα πρώτα λογοτεχνικά περιοδικά της Θεσσαλονίκης 1921-1924 (1975), Οι μεταφράσεις του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» του Σολωμού (1978), Λογοτεχνικά περιοδικά που τυπώθηκαν στη Θεσσαλονίκη, 1850-1980 (1980), Ρεμπέτες του ντουινιά (1986), Η ποίηση στη Θεσσαλονίκη από το 1913 έως το 1940 (1986), Με τέχνη και με πάθος (1988), Συμπληρώνοντας τα κενά (1988) κ.ά.

(Αυτή η μά ερμεινδωη νύχτα
εγγυμίνη με κερμίνη.)

Αυτή η μά κωμωδία
ώρη νά με κέρμιν, με ζέττανε).

Μαχελωμίνου.

**συνήθειες που μοιάζουν με
πάναρχαιες. 7**

**Τα χρόνια κι οι βοριάδες που
έγειραν τα πεύκα στον γκρεμό
το ρήμαξαν κι ό,τι έμεινε ένα
κούτσουρο
(ξύλον αῦον ὅσον τ' ὄργυι' ὑπέρ
αίης...
σῆμα βροτοῖο πάλαι
κατατεθνηῶτος...)
με μόνο μια ημερομηνία 12
μισοσβησμένη**

**Για να 'ναι τώρα αυτή η
ημερομηνία ο νεκρός
για να 'μαι τώρα μόνο εγώ να ξέρω
ποια νιότη τρέχοντας εδώ να
παραβγεί το τέλος της
συγκρούστηκε με τη ζωή που
ερχόταν από αντίθετα. 16**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Στην ενότητα των στίχων 8-12 ο ποιητής χρησιμοποιεί ομηρικούς στίχους (Ψ 327-341)*. Υπενθυμίζουμε ότι αυτοί ανήκουν στη ραψωδία Ψ της Ιλιάδας, όπου ο Όμηρος αφηγείται τους αγώνες που αθλοθέτησε ο Αχιλλέας μετά την ταφή του Πατρόκλου («άθλα επί Πατρόκλω»), Το «σήμα» ορίζεται από τον Αχιλλέα ως το τέρμα της διαδρομής των αρματοδρόμων. Αφού μελετήσετε το ποίημα και το απόσπασμα της Ιλιάδας, να βρείτε:
 - 1) Τι το κοινό έχουν
 - 2) Τι πετυχαίνει ο ποιητής μ' αυτή τη μετάθεση: α) στο χρόνο, β) στα «άθλα επί Πατρόκλω»
 - 3) Ποιος ο ρόλος του ποιητή (ο

ίδιος τον καθορίζει στους
τελευταίους στίχους του).
Παραθέτουμε το αρχαίο κείμενο και
σε μετάφραση:
(Μιλάει ο Νέστωρ στο γιο του
Αντίλοχο που πρόκειται να πάρει
μέρος στις αρματοδρομίες και του
δίνει οδηγίες)

...Σῆμα δέ τοι ἔρέω μάλ'
ἀριφραδές, οὐδέ σε λήσει.
Ἔστηκε ξύλον αὔον, ὅσον τ' ὄργυι
ὑπέρ αἴης,
ἢ δρυός ἢ πεύκης, τό μὲν
οὐ καταπτύθεται ὄμβρῳ,
λαῖε δέ τοῦ ἑκάτερθεν
ἐρηρέδαται δύο λευκῶ
ἐν ξυνόχησιν ὁδοῦ, λεῖος δ'
ἵππόδρομος ἀμφίς.
Ἦ τευ σῆμα βροτοῖο πᾶλαι
κατατεθνηῶτος

ἢ τόγε νύσσα τέτυκτο ἐπί
προτέρων ἀνθρώπων,
καί νῦν τέρματ' ἔθηκε ποδάρκης
δῖος Ἀχιλλεύς...

Ψ 326-332

Σου λέω και το σημάδι
ξάστερα, που θα το ιδείς κι
ατός σου:

Ὡς μιαν οργιά απ' το χώμα
κούτσουρο ξερό ψηλά
προβαίνει,
και δρυ καν πεύκου —τα
βροχόνερα δεν το 'χουν
σαπημένο.

Δυο πέτρες το κρατούν
ζερβόδεξα λευκές, εκεί που
ο δρόμος
γωνιάζει κι όμως η
αλογόστρατα παντού
στρωτή τρογύρα.
Κάποιου το μνήμα θα ν' που

πέθανε σε χρόνια
περασμένα.
Για κιακροσήμαδο που το
'στησαν παλιών καιρών
ανθρώποι...
Αυτό είναι το σημάδι που
'βαλε τώρα Αχιλλέας ο
γαύρος...

(μτφρ.: ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ-ΚΑΚΡΙΔΗΣ,
Ψ 326-333)

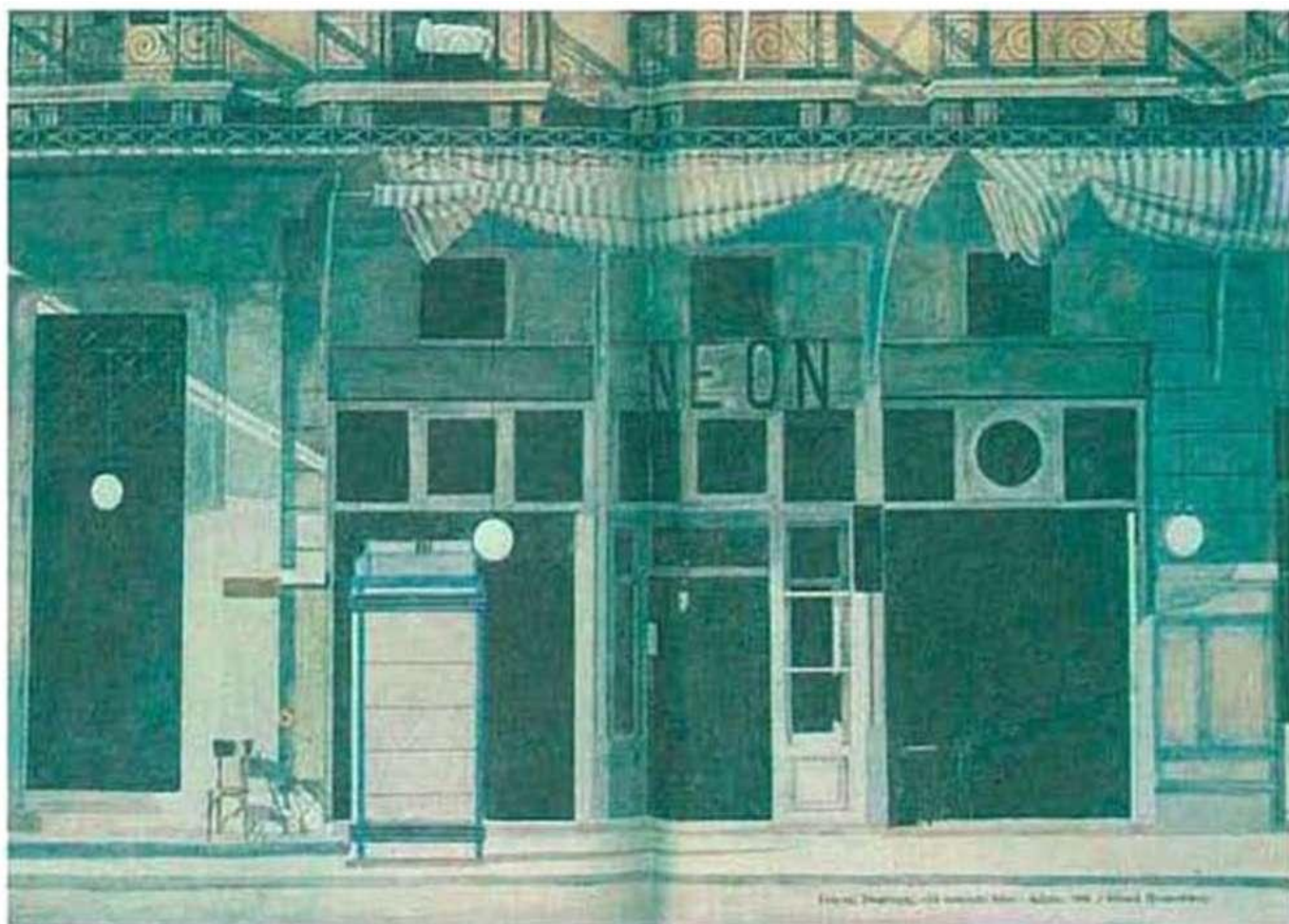
Βύρων Λεοντάρης

Γεννήθηκε το 1932
στη Νιγρίτα και
σπούδασε νομικά
στην Αθήνα, όπου
και σταδιοδρόμησε
ως δικηγόρος.

Ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την
ποίηση και τη δοκιμιογραφία.

**Τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο
Ποίησης το 1997. Έργα του:**
**Ποιητικά: Γενική αίσθηση (1954),
Ορθοστασία (1957), Η ομίχλη του
μεσημεριού (1959), Ανασύνθεση
(1962), Ψυχοστασία (1972), Μόνον
διά της λύπης(1976), Εκ περάτων
(1986), Εν γη αλμυρά (1996).
Δοκίμια: Η ποίηση της ήττας(1983),
Καβάφης ο έγκλειστος (1983),
Δοκίμια για την ποίηση (1985),
Γραφή και βιβλίο(1990).**

**Γιάννης Τσαρούχης (1910-1989),
Το καφενείο Νέον - ημέρα (1956)**

Τάσος Δενέγρης

Οι κατάσκοποι

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ στην ποιητική συλλογή Θάνατος στην πλατεία Κάνιγγος (1975), την πρώτη συλλογή του ποιητή, που ρέποντας σε μια γραφή λιτή και συγκινησιακά αποφορτισμένη, αντιμετωπίζει την πραγματικότητα και της δίνει προεκτάσεις που ανταποκρίνονται στην εξαιρετικά οξυμμένη ευαισθησία του. Έτσι, υπό την επήρεια αυτής της ευαισθησίας, τα ποιήματά του μεταφέρουν το κλίμα ενός ψυχολογικού τρόμου και μιας ατμόσφαιρας απειλητικής και διαβρωτικής.

**Δεν φοβάμαι το ρεύμα των
ποταμών την αγρύπνια και το
λεπίδι**

**Μόνον τους κλητήρες
Και τις κυρίες που πίσω από
καρότσια νηπίων κατασκοπεύουν
στο διάβα σου.**

**Όσο για τις αράχνες τρομάζω το
σιωπηλό τους περπάτημα
Κι εκείνη τη μεταφυσική ικανότητα
να στέκονται στο ταβάνι
Παρακολουθώντας με σκοτεινό μάτι
τη σκέψη σου
Δίχως να βγάζουν τον παραμικρό
ήχο φωνής.
9 Μαΐου 1962**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Όπως θα παρατηρήσετε, το ποίημα διαιρείται σε δύο στροφικές ενότητες. Βασιζόμενοι στις επισημάνσεις του εισαγωγικού σημειώματος, να επικεντρώσετε το ενδιαφέρον στα εξής:

1. Πώς εξηγείτε την (φαινομενική) αντίφαση της πρώτης ενότητας: Ο ποιητής δεν φοβάται το ρεύμα των ποταμών κτλ. (καταστάσεις δηλαδή αντικειμενικά υπαρκτές και φοβερές), αντίθετα περισσότερο φοβάται τους κλητήρες και τις κυρίες που κατασκοπεύουν. Στην απάντησή σας ας συνυπολογίσετε και α) το ρόλο των κλητήρων και των κυριών στη δημόσια και

κοινωνική ζωή αντίστοιχα και β) τις τρομακτικές διαστάσεις που η ευαισθησία του ποιητή τούς προσδίδει, δημιουργώντας την ατμόσφαιρα αστυνομικού θρίλερ.

2. Η δεύτερη ενότητα επεκτείνει και εντείνει τον τρόπο του ποιητή: ποια ψυχολογική κατάσταση υπονοεί η εικόνα της ενότητας; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Τάσος Δενέγρης

Γεννήθηκε το 1934 στην Αθήνα. Σπούδασε σκηνοθεσία του κινηματογράφου στη Ρώμη. Έργα: Ποίηση:

Θάνατος στην πλατεία Κάνιγγος (1975), Το αίμα του λύκου (1978), Θειάφι και αποθέωση (1982), Ακαριαία (1985· περιλαμβάνονται οι προηγούμενες συλλογές και προστίθεται η συλλογή Ακαριαία), Η κατάσταση των πραγμάτων (1989). Μεταφράσεις: Τζον Ντος Πάσσος USA 1919 (1982), Χ. Κορτάσαρ Οκτάεδρο (1983), Χ. Λ. Μπόρχες Εβαρίστο Καριέγκο (1984), Ρ. Λ. Στήβενσον Νέες χίλιες και μια νύχτες (1985) κ.ά.

Βασίλης Καραβίτης

Το άπιαστο Προ-πο

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ
στην ποιητική συλλογή
Λυπομανία (1989).

Ωραία λοιπόν.
Ας συνεχίσουμε κι απόψε την
κουβέντα μας.
Για πόλεις που θα βρούνε το νέο
σφυγμό τους
γι' ανθρώπους που θα φέρουνε
νεόκοτους προορισμούς
για νέους κώδικες επαφής που
θα εφεύρει το σώμα
για λέξεις παρθένες που θ'
αχρηστέψουν τη μόνωση
για σιωπές ακόμα εύφορες που
θα συντηρήσουν το πάθος

**γι' άγνωστες, νέες συγκινήσεις
που περιμένουνε πιστούς
για νέα ρίγη που ζητάνε
επιδερμίδες
για νέα σχήματα που θ'
απορροφήσουν τις μοναξιές
για νέα συνθήματα που θα
στρατολογήσουν οπαδούς
για νέες ευαισθησίες, νέες
αισθήσεις, νέες διαστάσεις
για παιδιά χωρίς τους μύθους
των μεγάλων
για σπίτια χωρίς δωμάτια
υπηρεσίας
για ένα νέο κόσμο χωρίς τα
σύνορα που ξέρουμε.
Κουβέντα ας γίνεται όσο θέλετε.
Εγώ το ξέρω προ πολλού:
αυτό το δεκατριάρι δεν πιάνεται
με τίποτα.**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1. Το ποίημα διακατέχεται από μια διάθεση ειρωνείας. Αφού το μελετήσετε, προσπαθήστε να στηρίξετε την άποψη αυτή απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα:**
 - α) Σε ποιους στίχους υποδηλώνεται ευκρινέστερα αυτή η διάθεση;**
 - β) Ποιο είναι, συνοπτικά, το αντικείμενο αυτών των συζητήσεων;**
- 2. Όπως θα διαπιστώσατε, το αντικείμενο της «κουβέντας» είναι ποικίλο και αναφέρεται σε σημαντικά θέματα της εποχής μας. Από την άποψη αυτή πώς εξηγείτε τη στάση του ποιητή και, ειδικότερα, τον τρόπο με τον οποίο τελειώνει το ποίημα;**

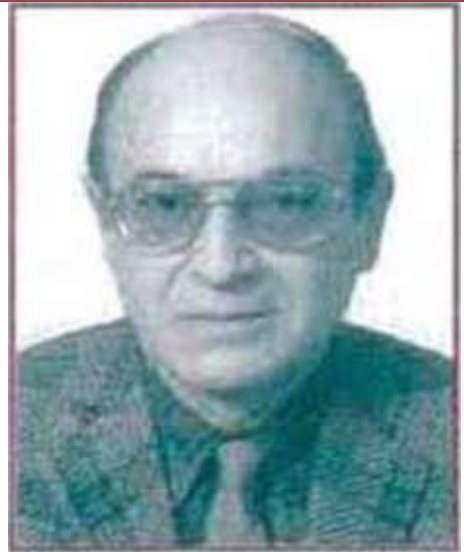
Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.

Βασίλης Καραβίτης

Γεννήθηκε το 1934 στη Νέα Ορεστιάδα του Έβρου.

Σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και

εργάστηκε ως δικηγόρος. Έργα: Ποίηση: Υλικό Μονώσεως (1970), Το παιχνίδι της επαφής (1973), Στη σκιά του μακρόβιου κόσμου (1977), Φόρμουλες για μια άγνωστη ζωή (1982), (συγκεντρωτική έκδοση) Λυπομανία (1989), Το αγαθό σκοτάδι (1997). Πεζογραφία:

**Οκνηρίας εγκώμιον ή Γιατί μας
κλαίνε οι ρέγγες (1985). Μετέφρασε
επίσης σύγχρονους ξένους
ποιητές.**

Ομόνοια-Άνω Πετράλωνα

ΜΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΣΤΟ λεωφορείο της γραμμής Ομόνοια-Πετράλωνα κι ένα κορίτσι που συνταξιδεύει αποτελούν το βασικό θέμα του ποιήματος, που περιλαμβάνεται στην ποιητική συλλογή Σπασμένος καιρός (1957). Αν και το ποίημα γράφεται σε μεταγενέστερο χρόνο, εντούτοις, όπως θα παρατηρήσετε, όλοι οι χρόνοι του είναι παροντικοί. Μ' αυτό τον τρόπο ο νοερός μονόλογος του ποιητή προς τη νεαρή συνταξιδιώτισσά του γίνεται πιο δραστικός.

Κορίτσι-εξουσία του λεωφορείου
μέσα στο βράδυ
κάθεσαι πλάι μου όπως
ξανθό άνθος πίσω από φράχτην
όπως
άστρο που περπατάει στον κόρφο
μου
κι όμως μου λέει: Θα φύγω.
Κάθεσαι πλάι μου βουλιάζεις μες
στα μάτια μου
όπως σ' ένα τοπίο που θέλεις μα
δεν μπορείς να τ' αγαπήσεις
σχεδιάζοντας μες στη σιωπή που
σε κρατάει δεμένη
τον αγαπημένο σου.
Πάντα πνιγμένη μες στα μάτια μου
πάντα δεμένη απ' τη σιωπή
αναπολώντας μουσικές παλιές να
'ρθουν και να σε λευτερώσουν
μα οι μουσικές δεν έρχονται κι εσύ
κάθεσαι πλάι μου

**πάντα πνιγμένη μες στα μάτια μου
πάντα δεμένη απ' τη σιωπή
με την καρδιά σου λαβωμένη σαν
μικρό πουλί
με την ομορφιά σου ακυβέρνητη
σαν μικρό παιδί
κάθεσαι πλάι μου
σαν άνθος και σαν άστρο και σαν
έρωτας που θέλει
μα δεν μπορεί.**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Βασιζόμενοι στις επισημάνσεις του εισαγωγικού σημειώματος να επικεντρώσετε το ενδιαφέρον σας στα εξής κυρίως:

- 1. Το χώρο και το χρόνο του ποιήματος.**
- 2. Από τον πρώτο κιόλας στίχο ως τον τελευταίο κυριαρχεί ο νοερός μονόλογος του ποιητή**

- προς το κορίτσι. Να παρακολουθήσετε τη διαδρομή του και να επισημάνετε τα εξής:
- α) Πώς αποκαλεί και παρομοιάζει το κορίτσι σε διάφορους στίχους;
 - β) Ποια συναισθήματα και ποιες σκέψεις αποδίδει σ' αυτό;
3. Ολόκληρο το ποίημα κινείται μέσα σ' ένα νοερό μονόλογο του ποιητή που είναι αποτέλεσμα των φαντασιώσεών του. Να τις επισημάνετε.
-

Θωμάς Γκόρπας
(1935 - 2003)

Γεννήθηκε το 1935 στο Μεσολόγγι.
Έργα του: Ποίηση: Σπασμένος καιρός (1957), Παλιές

ειδήσεις (1966), Πανόραμα(1975),
Στάσεις στο μέλλον (1979)
[περιλαμβάνονται οι
προηγούμενες ποιητικές συλλογές
και προστίθενται οι συλλογές
Ανεξάρτητα, Γιουσουρούμ (1976)
και το πεζό ποίημα Ο μεγάλος
δρόμος (1975)], Περνάει ο στρατός
(1980). Άλλα βιβλία: Περιπετειώδες
κοινωνικό και μαύρο νεοελληνικό
αφήγημα (1981).

Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου

Το σπίτι

Το ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή Συνοπτική διαδικασία (1980), η οποία περιέχει ποιήματα γραμμένα από το 1968-1978. Ειδικότερα Το σπίτι έχει χρονολογική ένδειξη 1970-1978.

Ανεβαίνω πέτρινα σκαλοπάτια.
Βατόμουρα στραγγαλίζουν κρίνα.
Δεκαοχτούρες μετράνε την ανατολή
κι ένας αγέρας έρχεται απ' τα
πεύκα. Βαθυπράσινο μυστικό
στόμα.

Δαγκώνει το κλειδί στην πόρτα.
Επιθύριο χεράκι τρυφερής ηλικίας
ανοίγει βλέφαρα μιας άλλης εποχής.
Είναι όλοι εκεί συγκεντρωμένοι.

**Ποντιακά, Τούρκικα, Ελληνικά,
Αρμένικα σε στόματα ξεχασμένα.
Πιο μέσα σηκώνεται ο πατέρας
σκουπίζει τα μουστάκια με φιλάει κι
η μάνα κλαίγοντας αγκαλιά με
οδηγεί και στρώνει το τραπέζι.
Κάθεται, μιλάει για το σπιτικό.**

**Χρόνια μέσα στα χρόνια όνειρα
ξεφλουδίζονται σα φίδια.**

**Ανοίγει το κλειδωμένο σπίτι.
Φευγάτη η σκεπή πεσμένοι οι τοίχοι
χάσκουν. Χάσκουν και πάνω από
τις πέτρες το λιμάνι η θάλασσα
πέρα η Θάσος πιο μακριά το Όρος.
Φεύγουν τα σύννεφα σαν καπνός
από χορτάρι κι η θάλασσα
καλειδοσκόπιο καθώς ψαρόβαρκες
γυρίζουν, λαχανιάζουν οι μηχανές
σκούζουν οι γλάροι. Νύχτες του**

έρωτα σύννεφα παρταλιασμένα.*
Καταποντίζομαι στα χρόνια που
ξεφλουδίζονται σα φίδια.
Ο εκσκαφέας ο φορτωτής γεμίζουν
τα ανατρεπόμενα με πέτρες χώματα
σανίδα φορέματα. Ξεριζώνουν τα
δέντρα. Πεύκα συκιές ροδακινιές
μηλιές κυδωνιές καρυδιά. Ο κήπος
που χέρια στοργικά διαμόρφωσαν.
Σιδερένια νύχια εξαφανίζουν τον
ουρανό.
Τώρα οικόπεδο 250 τετραγωνικά.
Άλλοι άνθρωποι θα χτίσουν τα
σπίτια τους.
Κατεβαίνω για τη θάλασσα και
περπατώ στα κύματα.

παρταλιασμένα: κουρελιασμένα.

**Κρατώ επιθύριο χεράκι*. Δεν έχει
φωνή.**

**Κανένα δεν μπορεί να ξυπνήσει.
Ελεύθερος φεύγω.**

**επιθύριο χεράκι: Το μπρούτζινο
συνήθως χέρι της εξώθυρας των
παλιών σπιτιών, αλλιώς ρόπτρον,
που το αντικατέστησαν τα σημερινά
ηλεκτρικά κουδούνια.**

**Νικόλαος Βεντούρας (1899-1990),
Πειραιάς, Φεβρουάριος 1955,
χαρακτικό**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ο ποιητής περιγράφει το πατρικό του σπίτι στην Καβάλα σε τρεις διαφορετικές εποχές που αντιστοιχούν σε τρεις διαδοχικές φάσεις της ηλικίας του:
 - α) ποιες εικόνες δίνει κάθε φορά;
 - β) σε ποια φάση της ηλικίας αντιστοιχούν; γ) ποια διάθεση εκφράζουν; και δ) πώς συνδέονται μεταξύ τους;
2. Και στις τρεις περιγραφές χρησιμοποιεί τον ενεστώτα. Γιατί;
3. Τι νόημα δίνετε στον τελευταίο στίχο «Ελεύθερος φεύγω»;

Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου

Γεννήθηκε το 1935 στην Καβάλα από γονείς πρόσφυγες από την Καππαδοκία και τον Πόντο. Το 1944 χτυπήθηκε από γερμανική χειροβομβίδα και έχασε το αριστερό του χέρι. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών Αθηνών και εργάζεται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Από το 1971 ζει στη Θεσσαλονίκη. Εμφανίστηκε το 1962 με την ποιητική συλλογή 'Εγκλειστοί. Έργα του: Ποίηση: 'Εσχατη υπόσχεση, (1958-1992, συγκεντρωτική έκδοση). Πεζά: Ο

**χώρος της Ιωάννας και ο χρόνος
του Ιωάννη (1980), Σταθερή
απώλεια, (διηγήματα 1992),
Σπαράγματα (1997). Τιμήθηκε με
Κρατικό Βραβείο Διηγήματος
(1998).**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 2ου ΤΟΜΟΥ

Σταύρος Βαβούρης: Ορφέας κατερχόμενος Γ' (Ποιήματα, εκδ. Ερμής 1977).....	5
Τάκης Καρβέλης: [Ήρθε και πάλι σήμερα] (Δεν είναι ο περσινός καιρός, εκδ. Στιγμή 1988).....	11
[Κάθομαι εδώ και περιμένω] (Δεν είναι ο περσινός καιρός, εκδ. Στιγμή 1988).....	14
Νίκος Καρούζος: Αγγίζοντας αυτή την αιωνιότητα (Ποιήματα, Αθήνα 1961)	20
Κώστας Στεργιόπουλος: Ο άγνωστος (Η σκιά και το φως, εκδ. Δίφρος).....	34
Βικτωρία Θεοδώρου: Εγκώμιο (απόσπασμα, ανθολ. Ηρ. και Ρένου Αποστολίδη).....	39

Θανάσης Κωσταβάρας: Κυριακάτικο γεύμα με καλεσμένους στο ύπαιθρο (Στο βάθος του χρώματος, εκδ.Νεφέλη 1993).....	45
Λύντια Στεφάνου: Κατεδάφιση (Οι λέξεις και τα πράγματα, εκδ. Βιβλ. της Εστίας 1983).....	52
Νίκος Φωκάς: Μουσικό σχόλιο (Στον ποταμό Κολύμα).....	56
Τίτος Πατρίκιος: Οφειλή (Μαθητεία, εκδ.Πρίσμα).....	61
Μαρία Κέντρου-Αγαθοπούλου: Ο μοτοσικλετιστής (Θαλασσινό ημερολόγιο, εκδ. Διαγώνιος 1981).....	66
Λουκάς Κούσουλας: Το θέατρο της Τετάρτης (Σχηματο-ποίηση, εκδ. Καστανιώτης 1984).....	72
Θερινός κινηματογράφος (Σχήματο- ποίηση, εκδ. Καστανιώτης 1984).....	80

Σπύρος Τσακνιάς: Επίσκεψη (Ιστορίες για το Σέργιο, εκδ. Καστανιώτης 1976).....	84
Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου: Το βράδυ (Ποιήματα για ένα καλοκαίρι, εκδ. Διαγώνιος 1963).....	89
Νίκος Γρηγοριάδης: Το γλέντι (Η φωτογραφία μαζί με το τελευταίο μήνυμα, εκδ. Κώδικας 1998).....	92
Κική Δημουλά: Άωρα και παράωρα (Το λίγο του κόσμου, 1971).....	97
Ντίνος Χριστιανόπουλος: Δημάς (Ποιήματα, εκδ. Διαγώνιος 1998).....	106
Βύρων Λεοντάρης: Οδόσημο κινδύνου (Εν γη αλμυρά, εκδ. Έρασμος 1995).....	116
Τάσος Δενέγρης: Οι κατάσκοποι (Ακαριαία, εκδ. Ύψιλον 1985).....	123

Βασίλης Καραβίτης: Το άπιαστο Προ-πο (Λυπομανία, 1989).....	128
Θωμάς Γκόρπας: Ομόνοια-Άνω Πετράλωνα (Σπασμένος καιρός, 1957).....	133
Πρόδρομος Μάρκογλου: Το σπίτι (Έσχατη υπόσχεση, εκδ. Νεφέλη 1996).....	138

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ τυπώνονται από το ΙΤΥΕ- ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

**Απαγορεύεται η αναπαραγωγή
οποιοδήποτε τμήματος αυτού του
βιβλίου, που καλύπτεται από
δικαιώματα (copyright), ή η χρήση
του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς
τη γραπτή του Υπουργείου
Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και
Θρησκευμάτων/ ΙΤΥΕ- ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.**